БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 104 (8629) | 1958 оной майн 4, воскресени | Сэн 20 мүнгэн

Совет хэблэлэй һайндэр

...волюционно Питерэй хүдэлмэришэдэй үүсхэлээр 1912 ондо «Правда» газетын хэблэгдэн гараһан үдэрынь совет хэблэлэй жэл бүри тэмдэглэгдэдэг заншалта үдэр болонхой. Тэрэ сагайхитай жэшээхэ үзөө һаа, хэблэлнай бүхы талаараа (удхаараашье, тоогоороошье) хэмгүй ехээр ургаа, хүгжөө, олшороо. Тиихэдэ нюусаар гарадаг үсөөхэн листовко байһан аад, мүнөө хэдэн миллион хэһэг хэблэгдэдэг айхабтар олон газетэ, журнал бии болоо.

Хэблэлэй нимэ ехээр ургаһые харахада гээ һаа, энэ талаар манай республика соо болоһон хубилалта тухай хөөрэхэ үгэхэдэ болохо. БМАССР-эймнай тогтоогдохо үедэ манайда миил хоёр газетэ гардаг байгаа. Тэдэ. мүнөө республикын 3 газетэ, аймагай—23, хотын—2, заводой —8, колхоз, совхоз болон леспромхозой хэблэлэй 70 гаран газетэ гаража байна. Тэдэнэй нийтэ тиражые тоолоо һаа, холо гара мянган хэһэг болохо байна. Баһа «Байгалай толон» гэжэ журналшье хоёр хэлэн дээрэ хэблэгдэжэ болоо.

Совет хэблэл тухай Коммунистическэ партиин тон ехэ анхарал оролдоо ходо гаргажа байдагынь эндэ тодоор харагдаа. Юуб гэхэдэ, хэблэлэй партиин эрэл ехэ хүсэтэй, партиин хурса зэбсэг гэжэ мэдэгдэнхэй. Марксизм-ленинизмын агууехэ үзэл сурталые олониитын дунда үргэнөөр тараадаг, Коммунистическэ партиингаа табиһан зорилгонуудые зондо ойлгосотойгоор тайлбарилдаг зэбсэгнай хэблэл гээшэ.

Марксизм-ленинизмын үзэл сурталые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, олониитэ ажалшадые коммунистическэ ёһоор хүмүүжүүлхэ гээшэ бүхыдөө хэблэлэй, тэрэ тоодо газетын гол зорилго болоно. Иимэ нангин зорилго хэблэлэй урда Коммунистическэ партимнай табяад, тэрэнээ хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхые эринэ. Энэхэнь тон зүб. Тиимэһээ газетэдэ хэблэгдэһэн статья бүхэн хүмүүжүүлхы удхашанартай байха ёһотой.

КПСС-эй XX съездһээ хойшо хэблэлэй үүргэнь илангаяа ехээр ургаа. Тус съезд тон ехэ түүхэтэ зорилгонуудые хараалһан байна. Тэдэ зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлгэдэ газетын угаа ехэ үүргэ гүйсэхэ байһаниинь элитэ. Тиигэхын тулада газетын хүдэлмэрилэгшэд олониитэ ажалшадтай холбоо барисаагаа улам үргэдхэхэ, бэхижүүлхэ, хото, хүдөөгэй бэшэгшэдые олошоруулха, тэдэнэй эльгээһэн бэшэгүүдые олоор хэблэжэ байха уялгатай. Ажалшадай бэшэгүүд соо арад зоной сэсэн шадабари, баян дүй дүршэл тухай хэлэгдэжэ байдаг. Тиимэ бэшэгүүдые олоор толилжо байхадаа газетэ һонирхолтой болодог.

Һүүлэй үедэ республикын газетэнүүдэй редакцида бэшэгүүд олоор ородог болоо. Республикын хотэ, хүдөөгэй бэшэгшэдэй хоёрдохи съезд байгша оной март һарада болоһон, олониитэтэй холбоо барисаагаа үргэдхэлгэдэмнай нилээд туһалаа. Иимэ съездын удаанай болоогүй байһаниинь халагламаар. Энэнэйһээ тобшолол хэжэ, хүдэлмэрилэгшэдэй болон хүдөөгэй бэшэгшэдэй республиканска съезд саашадаа зарлажа байха шухала болоно.

Манайшье газетын редакцида ажалшадай бэшэгүүд һаяхан олоор ороложо байна. Саашадаа бүри олошоруулха бэзэ гэжэ найдагдана. Яахадааб гэхэдэ, колхоз болон совхозуудта, мал ажалай фермэнүүд болон тарян ажалай бригаднуудта уншагшадайнгаа суглаануудые үргэнөөр үнгэргэжэ байнабди, тиигээд энэ хүдэлмэреэ саашадаашье үргэлжэлүүлжэ байха хүсэлэнтэйбди.

Зүгөөр, хэблэлэй үдэрые тэмдэглэжэ байха зуураа, өөһэдыгөө шүүмжэлжэ сэхэень хэлэхэдэ, манай газетын хүдэлмэридэ дутуу дунда зүйлнүүд яһала бии. Бэшэгшэднайшье, мүн уншагшаднайшье үшөө үсөөн байна. Эндэ бидэ өөһэдыгөө зэмэтэй байжа болохобди. Заримдаа удхаар бага аад лэ, ахир өөдэгүйгөөр бэшэгдэһэн, һонигүй статьянууд газетэдэмнай хэблэгдэшэдэг. Рассказ, очерк, фельетон гэхэ мэтын зохёолнууд хомор байдаг. Эдэ дутуунуудаа усадхаха зорилготойгоор һаяхан уран зохёолшодые редакцидаа суглуулжа хөөрэлдэһэн, энэ талаар туһалхыень нүхэдөө гуйһан байнабди. Тэрэ хөөрэлдөөмнай хооһон шашалдаан болоод дүүрэхэгүй бээ гэжэ найдахаар байна.

Совет хэблэлдэ тон ехэ хүндэтэй, харюусалгатай зорилго даалгагданхай. Коммунистическэ партиингаа үзэл сурталай хурса зэбсэг байһан тула даа түүхэтэ зорилгонуудаа бэелүүлгэдэнь партидаа газетын хэлбэришэгүйгөөр туһалжа, коммунизм байгуулгын хэрэгтэ хубитаяа оруулха байһаниинь лабтай.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насер Советскэ хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэбэ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар Москвада ерээд байһан Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насер апрелиин 30-да Кремль соо советскэ хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзажа хөөрэлдөө.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президенттэй хамта ОАР-эй вице-президент Абдель Латиф Махмуд эль-Богдади, вице-президент Акрам эль-Хаурани, министрнүүд, бусад тусхай тушаалта хүнүүд хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа.

Хөөрэлдөөн хани ёһоной, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө. Тэрэнэй үедэ Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын болон Советскэ Союзай хоорондохи харилсаа саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудаар, тэрэшэлэн мүнөөнэй уласхоорондын байдалай зарим асуудалнуудаар тэдэнэр һанамжануудаа һайса мэдэлсэһэн байна.

Оронойколхозуудай таряалан дээрэ

МАХАЧКАЛА. Дагестанай колхозууд кукурузын тарилгада жэгшэн оробо. Хүдөө ажахын артелиуд энэ үнэтэ культурые мүнөө жэлдэ 75 мянган гектарта тариха. Тарилга квадратно-гнездовой аргаар, һайн үрэһөөр хэгдэжэ байнхай.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Хойто Осетиин таряалангай газар дээгүүр хура бороон ороо. Бороогой һүүлээр эртын таряан тарижа эхилээ. Мүн тэрэшэлэн намарай таряанай ургаса яһала һайнаар гаража байна. Мүнөө республикын колхозууд намарайнгаа таряае борнойлжо эхилээ.

ВЛАДИВОСТОК. Номгон океанай эрьеэр энэ жэлдэ хабар ехэ оройтожо ерээ. Тунгалаг һайн үдэр эхилжэ байтараа, бүрхэг болоно. Дулааржа байтараа хүйтэн болоно, бороон орожо эхилһэн аад, нойтон саһаар гэнтэ шабана. Тиигэбэшье, Приморьеын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд дулаан үдэр бүхэниие һамбаашалан, ехэ юумэ бүтээжэ үрдинэ. Сучанай нугын, Ханхайска набтар газартахи арбаад районууд эртын орооһоной тарилга эхилэнхэй. Тарилгань гансал сортовой үрэһөөр хэгдэнэ.

Дурсагдагша районуудай олонхи колхозууд МТС-үүдһээ хэрэгтэй машина, техникэ абаад, өөһэдыгөө зэр зэмсэгээр таряанайнгаа талмайе элдүүрилжэ байна.

СССР-эй залуушуулай организацинуудай комитедэй делегаци США ошобо

США-гай студентнүүдэй аяншалгын эмхидхэдэг соведэй уряалаар СССР-эй залуушуулай организацинуудай комитедэй делегаци Нью-Йорк орохоёо апрелиин 30-да самолёдто һуужа гараа.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ПОЛИНУУД ДЭЭРЭҺЭЭ

Хара таряа тарижа дүүргэбэ

Закаменай аймагай колхозууд һүүлэй үдэрнүүдтэ хабарай тарилгын хүдэлмэриие шамдуулан, хара таряа тарижа дүүргэбэ. «Победа», Ленинэй, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд шэниисын тарилгые дүүргэхэ ойртоо.

МТС-эй, колхозуудай механизаторнууд тарилгые үсөөхэн үдэр соо, агротехническэ эрхим болзорто дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна.

Б. Аюров.

Эршэтэй шанга ажал

БИЧУРА. **(Телефоноор абтаба).** Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай колхозууд 15 мянган гектар дээрэ эртын таряа тариба. Хониной совхозой хүдэлмэришэд, механизаторнууд эршэмтэй шангаар ажаллажа, шэниисынгээ тарилгые үтлөө мүнөө дүүргэхэеэ байна. Түсэбэй ёһоор 3 мянган гектар шэниисэ таригдаха һаа, һүүлэй мэдээгээр 2700 гектар таригдаа.

Мүн Ждановай, Логовскиин нэрэмжэтэ, «Победа» колхозуудта шэниисын тарилга дүүрэхэ болоо. Логовскиин нэрэмжэтэ колхоз 1200 гектар шэниисэ тариха аад, мүнөө 800 гектар таряад байна. Колхозууд гүрэнһөө худалдажа абаһан трактор, машинануудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Тракторай сеялкээр 12 гектар тариха нормотой һаа, үдэртөө 17—18 гектар тарина.

Эртын тарилга хэхын хажуугаар колхозууд, хониной совхоз наран сэсэг болон ногоон тэжээлдэ хэрэглэгдэхэ бусад ургамал тарижа байнхай. Оройн тарилга хэхэ 3 мянга гаран гектар газар хахалагдаа.

Колхоз, совхозой сабшалан, полинууд дээрэ уһалууриин хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Һүүлэй мэдээгээр эндэ 3400 гектар сабшалан, мянган гектар таряанай газар уһалагдаа. Мүн эдэ үдэрнүүдтэ сахарай свёкло тариха газар уһалагдажа эхилээ.

В. Большаков.

Таринашье, уһалнашье

«Путь Октября» колхозойхид хабарайнгаа тарилгын урда тээхи хүдэлмэриие хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ эхилээ юм. Апрелиин хорёодоор тарилгынгаа бүхы газар дээрэ шииг нойто бариха борнойлго хэжэ дүүргээ. Мүн 555 гектар парай газарые хоёр дахин хэрээһэлэн бэрнойлоод, дээрэһээнь хүндэ каток ябуулжа, хүрьһыень нягтаруулһан, жэгдэлһэн байна.

Һаянай колхозой бригаданууд эртынгээ орооһото тарилга хэжэ захалба. Түрүүшын хоёр үдэр соо трактористнар нүхэд Б. Яковлев, К. Афанасьев гэгшэдэй агрегадынхид «ДТ-54» маркын трактораар 3—3 сеялкэ шэрэжэ, зуугаад гектарта тарилга хэбэ. Эндэ С. Кривогорницын, И. Афанасьев гэгшэдэй агрегадууд 40-өөд га газарта эртын пар хахалаад байнхай.

Гадна, артелиин гэшүүд эдэ үдэрнүүдтэ хада уулаһаа урдаһан һайрамай уһа, гол горхоной уһа хаажа, тогтоожо таряалан, сабшалангаа уһална. Мүнөө эндэ 300 шахуу га нуга сабшалан уһалагдаа. С. Максимов, В. Кривогорницын гэгшэдэй звенонууд эндэ һайнаар ажаллана.

М. Очиров.

Кудара Сомон.

Ажалшадай Майн Нэгэнэй парад, демонстраци Улаан талмай дээрэ болобо

Ажалшадай уласхоорондын һанал нэгэдэлгын, бүхы оронoй хүдэлмэришэдэй ахадүүгэй хани барисаанай үдэр—Майн Нэгэниие манай Эхэ ороной ниислэл хотынхид баяр баясхалантайгаар угтаба. Москва һайндэрэйхеэр гоёон шэмэглэгдэнхэй. Сэрэгэй парадай, ажалшадай демонстрациин заншалта ёһоор болодог Улаан талмай илангаяа гоё һайханаар харагдана. ГУМ-эй байшан К. Марксын, В. И. Ленинэй томо портредүүдээр, СССР-эй, союзна республиканuудай тугууд болон гербнүүдээр гоёон шэмэглэгдэнхэй. Энэ хадаа совет арадуудай эбдэршэгүй хани барисаанай һүлдэ тэмдэг болоно. КПСС-эй ЦК-гэй Майн Нэгэнэй уряагай үгэнүүд улаан бүдүүд дээрэ бэшэгдэнхэй харагдана. Коммунизмын илалтын түлөө тэмсэлдэ совет хүнүүдые эдэ үгэнүүд уряална.

Партийна, гүрэнэй, олониитын ажал-ябуулагшад, СССР-эй, союзна республикануудай Верховно Соведүүдэй депутадууд, Советскэ Союзай Геройнууд, Социалистическэ Ажалай Геройнууд, суута хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, литература болон искусствын мастернууд Кремлиин ханын хажуудахи шулуун трибуна дээгүүр зогсонхой байнад. Тэдэнтэй хамта гадаадын оронуудһаа ерэһэн олон тоото айлшад парад, демонстрациин эхилхые хүлеэлсэн, Улаан талмайе һонирхон харанад. Дипломатическа корпусой гэшүүд, гадаадын оронуудай сэрэгэй, далайн-сэрэгэй, агаарай-сэрэгэй атташенүүд эндэ байлсаа.

Талмай дээгүүр шанга альга ташалган болобо. Мавзолейн гол трибуна дээрэ нүхэд А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, А. Н. Косыгин гаража ерэнэ. Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын президент Гамаль Абдель Насер, ОАР-эй вице-президентнүүд Абдель Латиф Махмуд эль-Богдади, Акрам эль-Хаурани, Монгол Арадай Республикын Арадай Агууехэ Хуралай делегациие толгойлогшо МНР-эй Арадай Агууехэ Хуралай Түрүүлэгшэ Ч. Сурэнжав Мавзолейн гол трибуна дээрэ гаралсаа.

Мавзолейн урда талада Улаан талмай дээрэ сэрэгүүд жагсажа байба. Талмайн хажуу талаар бронетранспортернууд, танкнууд дээрэ һууһан сэрэгүүд, ехэ буунууд жагсанхай байна.

Үглөөнэй 10 час. Спасска үүдэнһээ СССР-эй Оборонын Министр Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновский машинада һуугаад гаража ерээд, сэрэгүүдэй урдуур ябана. Ажалшадай уласхоорондын һайндэрөөр дашарамдуулан тэрэ сэрэгшэдые амаршалаа. Угтамжын маршын аялган, «Ура» хашхаралдаан нэгэн доро зэдэлнэ. Сэрэгүүдэй урдуур ябаһанайнгаа һүүлээр СССР-эй Оборонын Министр Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновский Мавзолейн трибуна дээрэ гараад, Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдтэ, Советскэ Союзай ажалшадта, гадаадын оронуудһаа ерэһэн айлшадта хандан үгэ хэлээ.

Советскэ Союзай Маршал Р. Я. МАЛИНОВСКИИН хэлэһэн үгэ

Нүхэд солдадууд, матросууд, сержантнууд, старшинанууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд, адмиралнууд!

Советскэ Союзай ажалшад!

Манай хүндэтэ айлшад!

Ажалшадай уласхоорондын һайндэр — Майн Нэгэнээр дашарамдуулан, Советскэ правительствын, Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй зүгһөө, тэдэнэй даалгабаряар таанадые амаршалнаб!

Бүхы оронуудай хүдэлмэришэдэй уласхоорондын һанал нэгэдэлгын, ахадүүгэй хани барисаанай энэ үдэр шэнэ дай зайсуулхын түлөө, эб найрамдалай, демократиин, социализмын түлөө нягта жагсаалтайгаар, эрид шууд тэмсэхээр шиидэнги байһанаа ажалшад харуулжа байна.

Түгэлдэр, эрид шууд хүгжэлтэтэйгөөр манай орон Майн Нэгэнэй һайндэрые мүнөө жэлдэ угтаба. Коммунистическэ түрэл партияа тойроод улам нягтаар жагсаһан Советскэ Союзай ажалшад арадайнгаа ажахые, эрдэм ухаа, техникэ, соёл культурые хүгжөөлгэдөө элитэ ехэ амжалтануудые туйлаа. Продукци үйлэдбэрилгын хүн бүхэндэ хүртэсөөр капиталистическэ эгээн түрүү оронуудые хүсөөд, ахин гараха гэһэн гол экономическа зорилгоёо совет арад бодотоор шиидхэжэ байна. Партиин үүсхэлээр промышленностиин, барилгын хэрэг хүтэлбэрилгые шэнэдхэлгэ туһатай байжа, һайн үрэ дүн харуулжа байна. Колхозно байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, машинно-тракторна станцинуудые хубилгаха тухай Хуулиие совет хүнүүд нэгэн һаналтайгаар һайшаагаад, тэрэниие ехэ оролдосотойгоор мүнөө бэелүүлжэ байнхай. Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын революционно удхашанартай эдэ хэмжээ ябуулганууд марксизм-ленинизмые саашадань творческоор хүгжөөлгэдэ үндэһэлнэ. Эдэ хэмжээнүүд манай ороной саашанхи холын хараата хүгжэлтын үргэн зам нээжэ үгөө.

Агууехэ Ленинэй зааһан замаар Советскэ Союзтай хамта Арадай Хитад, хүсэн түгэлдэр социалистическэ лагериин бусад оронууд шэнэ ажабайдал байгуулха замаар найдамтайгаар дабшажа ябана. Социализм байгуулхын түлөө суг тэмсэжэ ябаһан тэдэнэр өөһэдынгөө бата нэгэдэлые шууд бэхижүүлнэ, эб найрамдалай, арадуудай хоорондын хани барисаанай түлөө эрид сэхээр, оролдосотойгоор тэмсэнэ. Бэе бэедээ ахадүү ёһоор туһалалсаха, һайнаар харилсаха ябадалай үльгэр жэшээ социалистическэ оронууд харуулна. Тэдэнэй харилсаан бусад ямар нэгэн орондо зүрюугээр шэглүүлэгдэнхэй бэшэ юм. Энэ харилсаан социалистическэ орон бүхэнэй национальна бэеэ даанхай байдалай бата найдабари болохоһоо гадна, эб найрамдалай, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэжэ байһан бүхы арадуудай ашада туһатай юм. Никита Сергеевич Хрущев түрүүтэй Советскэ Союзай Партийно-Правительственна делегациие Венгридэ баяртайгаар угталга, советско-венгерскэ хэлсээнүүдэй дүнгүүд, Климент Ефремович Ворошиловые, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүдые Польшодо ахадүү ёһоор, халуунаар угталга социалистическэ оронуудай бата нэгэдэлые ямаршье харша хүсэнүүдэй хэзээдэшье һуларуулжа шадахагүй байһые үшөө дахин харуулаа.

Ондо ондоо общественно-политическэ системэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха тухай ленинскэ гол ёһонуудые хүтэлбэри болгон совет гүрэн эб найрамдалда дуратай политикые шууд сэхээр, оролдосотойгоор бэелүүлдэг юм. Энэ хадаа манай гадаадын политикын жэнхэни хараа шугам болоно. Энэнь Советскэ правительствын бодото хэрэгүүдһээ элеэр харагдана. Яаралтайгаар зэбсэгжэлгые болюулхын түлөө тэмсэхэ зуураа, Советскэ Союз 1955 онһоо 1957 он хүрэтэр Зэбсэгтэ Хүсэнүүдээ 1 миллион 840 мянган хүнөөр хороогоо. Советскэ Армиһаа, Флодһоо 300 мянган хүниие дахяад табиха хүдэлмэри мүнөө дүүргэгдэжэ байнхай. Атомна зэбсэг хорихо, тэдэниие бүтээлгые, туршажа үзэлгые болюулха тухай дурадхалтайгаар Советскэ правительство Америкын Холбоото Штадуудай, Англиин правительствонуудта нэгэнтэ бэшэ хандаһан байха юм. Атомна, водородно зэбсэг туршалга хаа хаанагүй болюулха хэрэгтэ эхи табижа, атомна аюулта дайнһаа хүн түрэлтэниие эсэслэн зайсуулха талаар түрүүшын алхам хэхэ эрмэлзэлгые хүтэлбэри болгон нэгэ талаһаа Советскэ Союзда бүхы түхэлэй атомна, водородно зэбсэг туршалгые болюулха тухай түүхэтэ тогтоол СССР-эй Верховно Совет баталан абаһан байна гээшэ.

Гэбэшье, дайнай аюулые зайсуулха зорилготой манай дурадхалнуудые хүлеэн абахаһаа баруун оронуудай зонхилхы хүнүүд арсадаг байна. Хамагай түрүүндэ социалистическэ оронуудта эсэргүүгээр, тэдэнэр «хүсэ баримталха» гэһэн арадта харша, хархис политика бэелүүлнэ. США, Англи яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ үргэлжэлүүлэн, атомна, водородно бомбонуудые шэнээр тэһэлжэ туршана, Хойто-атлантическа бүлэгэй сэрэгэй базануудые бэхижүүлнэ, ракетэ табиха талмайнуудые барина, баруун Германиин армиие ехээр зэбсэглэнэ. Советскэ правительствын дурадхаһанай ёһоор эгээн дээдэ тушаалтадай зүблөө һаяар зарлаха ябадалые тэдэнэр али болохоор һаатуулна. Энэ зүблөөн уласхоорондын шухала асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэхэ зам хараалха ёһотой байгаа бшуу. США-гэй сэрэгэй командовани хадаа амгалан тайбан үедэ гүрэнүүдэй хоорондо харилсаа байгуулха хэрэгтэ үзэгдөөгүй муухай аргануудые хэрэглэнэ. Энэ командовани водородно бомбо тээһэн стратегическэ авиациин самолёдуудые Советскэ Союзай хилэ тээшэ нэгэнтэ бэшэ эльгээһэн байха юм. Американска авиациин иимэ ниидэлгэнүүдэй эб найрамдалай хэрэгтэ ямар ехэ аюултай байһаниинь элитэ ха юм. Иимэ аюултай аргануудые зэбүүрхэн буруушаахатаяа хамта, бидэнэр угаа ехэ хэрхо байха, энэ аюулые гэдэргэнь сохихоор бэлэн байха хэмжээнүүдые абаха ёһотойбди.

Социалистическэ гүрэн бологшо Советскэ Союз хэзээдэшье дай һужэрөөгөөгүй юм. Гэбэшье, манай бэелүүлдэг эб найрамдалда дуратай политика бидэнэй һула байһые харуулнагүй. Советскэ Арми, Авиаци, Далайн-Сэрэгэй Флот хадаа манай арадай амгалан ажалда һаад хэхын, социалистическэ лагериин бата нэгэдэл болон нягта жагсаалые һуларуулхын тулада хархис империалистнуудай хэһэн ямаршье һэдэлгые таһалдуулжа шадахаар түгэлдэр хүсэтэй юм.

Нүхэдүүд! Манай арадай, агууехэ Хитадай, социалистическэ бусад оронуудай арадуудай оролдосотой шанга ажал жэл ерэхэ тудам эсэсэймнай зорилго—коммунизм тээшэ бидэниие улам ойртуулна. Амгалан тайбанаар, ажана һайнаар һууха гэһэн ажалшадай этигэл найдабари эдэ оронуудта эрхим һайнаар бэелүүлэгдэнэ. Манай үнэн зүб хэрэгэй илаха байһанда, эб найрамдалай илаха байһанда угаа ехээр этигэн, капиталистическэ, колониальна оронуудай арадууд бидэниие хаража байдаг. Индонезиин, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын, Ази, Африкын бусад оронуудай арадууд империалистнуудай колониальна дарлалта хэхэ түсэбүүдтэ эсэргүүсэн, оронуудайнгаа бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэмнай социалистическэ гүрэнүүд үнэн ханинарнай болоно гэжэ һайн мэдэдэг.

Майн Нэгэнэй үдэрөөр дашарамдуулан, бүхы оронуудай ажалшадта ахадүүгэй амаршалга бидэнэр хүргөөд, эб найрамдалай, социализмын, демократиин түлөө тэмсэлдэнь тэдэндэ шэнэ амжалтануудые хүсэнэбди.

Арадуудай хани барисаан, амгалан ёһоной харилсаан мандаха болтогой!

Социалистическэ лагериин оронуудай эбдэршэгүй бата нэгэдэл мандаха болтогой!

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта)

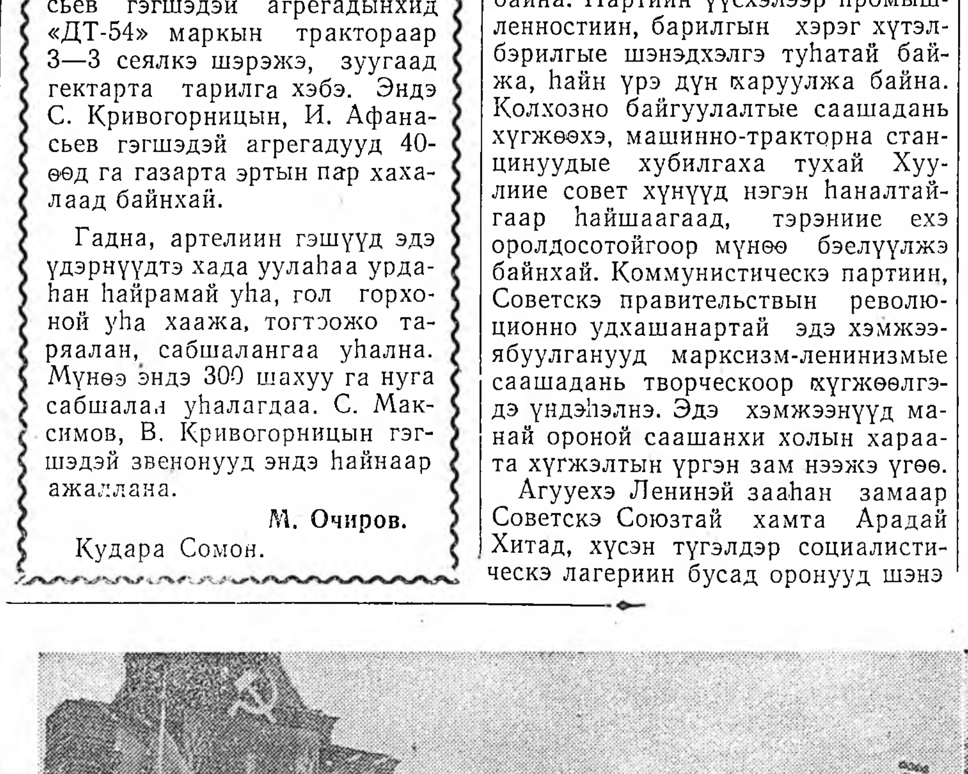

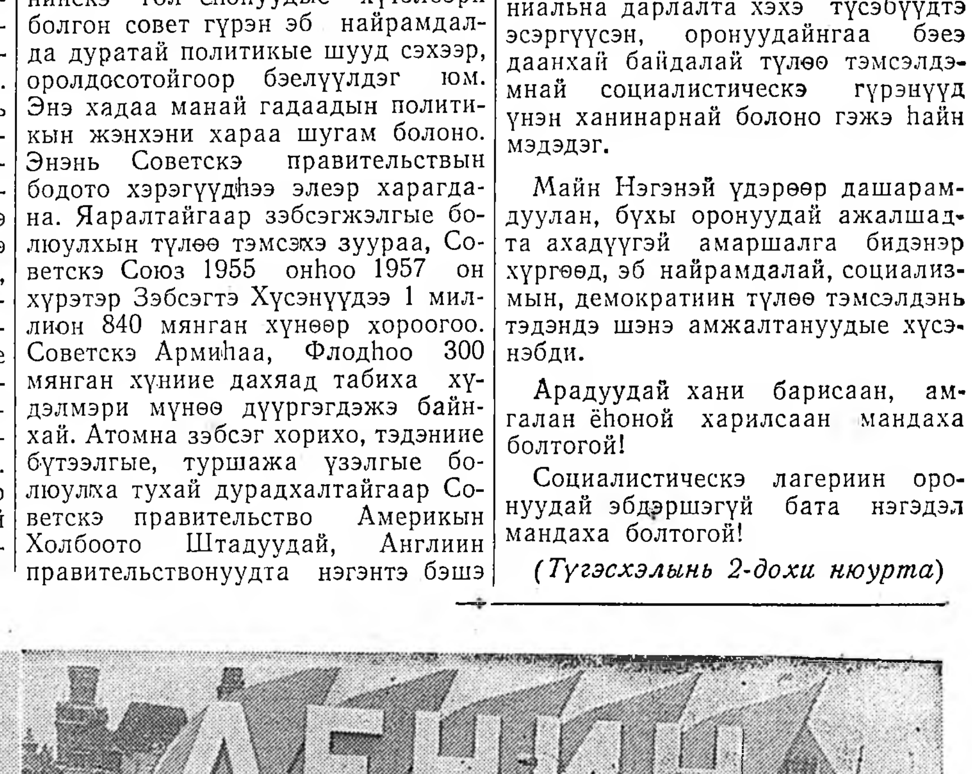

1958 оной Майн Нэгэнии Москвада һайндэрлэлгэ. Московско гарнизоной сэрэгүүдэй парад. **Зураг дээрэ:** (зүүн гарһаа) 1. Реактивна артиллери Улаан талмай дээгүүр гаража ябана. 2. Ажалшадай түлөөлэгшэдэй демонстраци Улаан талмай дээрэ боложо байна. **ТАСС-эй фотохроника.**

Ажалшадай Майн Нэгэнэй парад, демонстраци Улаан талмай дээрэ болобо

(Түгэсхэл)

Коммунизм амжалтатайгаар байгуулжа байһан баатарлиг совет арадта алдар соло!

Советскэ правительство мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулан, эмхидхэгшэ Советскэ Союзай Коммунистическэ партида алдар соло!

Ура!

Талмай дээрэ сугларагшад нэгэн доро «Ура» хашхаралдаа. Кремлиин батарейнүүд салют үгэнэ, Советскэ Союзай Гүрэнэй гимнын аялган һүр жабхалантайгаар зэдэлнэ.

Түүхын музей тээһээ парадые командалагша Советскэ Союзай Маршал К. С. Москаленко машинада һуугаад гарана. Тэрэнэй хойноһоо Москвагай Суворовско сэрэгэй-хүгжэмэй һургуулиин һурагшад, залуу барабаншигууд гаража ерэнэ.

Совет хүнүүдэй дурладаг «Эхэ орон тухай» дуунай аялга зэдэлнэ. Энэ аялга доро баярай маршда хабаадагшадай түрүүшын колонно Мавзолейдэ дүтэлжэ ерэнэ. Ордениудай лентэнүүдээр шэмэглэгдэһэн тугаа бариһан М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ сэрэгэй академиин һурагшад болон һургагшанар жэгдэ һайнаар алхалалдан ябажа гарана.

Манай ороной нилээд үнинэй энэ сэрэгэй һуралсалай академиин личнэ составые трибуна дээрэ байгшад альгаа ташан амаршалаа. М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ сэрэгэй академи энэ жэлэй декабрьда 40 жэлэйнгээ алдарта ойе тэмдэглэхэ юм.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ сэрэгэй-политическэ академиин колонные парад дээрэ байгшад халуунаар амаршалаа.

Удаань Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ артиллерийскэ инженернэ академиин, И. В. Сталинай нэрэмжэтэ бронетанкова сэрэгүүдэй академиин, В. В. Куйбышевай нэрэмжэтэ сэрэгэй-инженерно академиин, агаарай-сэрэгэй академиин, Н. Е. Жуковскиин нэрэмжэтэ агаарай-сэрэгэй инженернэ академиин подразделенинүүд ябажа гараа.

Эб найрамдалда дуратай гадаадын политика саашадаа бэелүүлхэ зуураа, Эхэ оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха шадабарие бэхижүүлхэ тухай бидэнэр саг үргэлжэ анхаралаа хандуулха ёһотойбди гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев ВЛКСМ-эй XIII съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүдээ һэн. Совет арад социалистическэ гүрэн бии болгоод, социализм байгуулаад, өөрынгөө ажалай үрэ дүнгөөр баяжаан, коммунизм тээшэ найдамтайгаар дабшажа ябана. Манай илалтануудые усадхахые хүсэдэг дайсад бии гэжэ бидэнэр хэзээдэшье мартаха ёһогүйбди. Дайлан абаһан юумэеэ аршалан хамгаалжа шадаха хэрэгтэй. Энэ ямар удхатайб гэхэдэ, манай ороной Зэбсэгтэ Хүсэнүүд тухай хододоо оролдолго гаргажа, тэдэниие эрхим залуушуулаар бүридүүлхэ, манай бүхы залуушуулые ленинскэ ёһоор журам һайнтайгаар хүмүүжүүлхэ ёһотойбди гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев хэлээ һэн.

Сэрэгэй академинүүдэй подразделенинүүдэй зэргэдэ ябажа, альга ташалгаар угтагдан гарагшадай дунда ленинскэ комсомолой хүмүүжүүлһэн, манай залуушуулай тиимэ түлөөлэгшэд үсөөн бэшэ байгаа.

...Далайн сэрэгшэдэй баярай марш урда мэтэ һүр жабхалантай байгаа. Далайн-Сэрэгэй Флодые мүнөө жэлдэ далайн-сэрэгэй дээдэ училищиин курсантнууд түлөөлһэн байна. Тиигээд РСФСР-эй Верховно Соведэй нэрэмжэтэ Москвагай Улаан тугта сэрэгэй училищиинхид ябажа гараа.

Үдэр һүнигүй, бороо хуратай, һалхи шуургантайшье үедэ манай Эхэ ороной хилые хёрхоор сахижа байдаг габьяата хилын харуулшад ябажа гараба.

Москвагай, Тулын Суворовско һургуулинуудай, Ленинградай Нахимовска далайн-сэрэгэй һургуулиин хүмүүжүүлэгшэдые Улаан талмай дээрэ байгшад бултадаа ехэ баяртайгаар альга ташан угтаа.

Нэгэ хэдэн секунда болоод моторнуудай абяан дуулдаба. Удангүй моторизированнэ сэрэгүүд талмай дээгүүр гараа. М. И. Калининай нэрэмжэтэ Таманска механизированнэ дивизи мототранспортернуудта һуунхай гараба. Тэдэнэр дайшалхы, политическэ бэлэдхэлдээ гайхамшагта амжалта туйлажа, Майн урда тээхи мүрысөөндэ түрүүлһэн байха юм.

«ГАЗ-69» автомашинануудта, самоходно установконуудта һууһан десантын сэрэгүүд талмай дээгүүр ябажа гараа.

Кантемировскэ танкова дивизиин колонныгн ябажа гарахада, дайшалхы машинануудай абяан талмай дээгүүр зэдэлээ.

Артиллеристнүүдые артиллериин генерал-полковник В. М. Лихачев сэрэгэй парад дээрэ толгойлжо ябаа. «Катюша» шэнги ракетнэ буунуудые совет хүнүүд, гадаадын оронһоо ерэһэн айлшад хаража ехээр һонирхоо. Мөөритэй, гусеничнэ машинанууд тэмо томо ехэ буунуудые шэрэжэ ябаа.

Улаан талмай дээрэ болоһон Майн Нэгэнэй сэрэгэй парад ехэ һонирхолтой байгаа. Энэ парад Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдэй дайшалхы, политическэ бэлэдхэлдээ шэнэ амжалтануудые туйлаһые, сэрэгүүдэй дайшалхы бэлэн байлгын саашадаа дээшэлһые харуулаа.

* *
*

Сэрэгэй парадай һүүлээр хүгжэмэй аялган зэдэлбэ. Энэ хадаа физкультурнигуудай жагсаалай эхилһые мэдээсэһэн байгаа.

Трибунын урдуур мотоциклистнүүд гүйлгэлдэн гараба. Физкультурнигуудай парад хадаа манай залуушуулые алдаршуулһан элдэб түрэлэй спортнуудые харуулһан байна.

Үхибүүдэй Улаан талмайн дунда орожо ерэхэдэнь, тэндэ байгшад ехээр баясаа. Мавзолейн хажууда ерэхэдээ эдир москвагайхид трибуна дээрэ гаража, партии, правительствын хүтэлбэрилэгшэдтэ, Совет ороной айлшан Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Гамаль Абдель Насерта сэсэгүүдые барюулаа.

Дуу хүгжэмэй аялган доро ниислэл хотын районуудай түлөөлэгшэдэй түрүүшын колонноннууд Улаан талмай дээгүүр баяртай согтойнууд ябажа гараба. Хоёр мянга шахуу хүнһөө бүридэһэн Москвагай хүдэлмэришэдэй колонно талмай дээгүүр ябажа гараа. Тэдэнэр Маркс, Энгельс, Ленинэй портредүүдые, КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй гэшүүдэй портредүүдые Улаан тугуудые, манай партида алдар соло гэһэн бэшэгтэй уряануудые барижа ябаа.

Фабрика, заводуудай, нефтиин аранганууудай, электростанцинуудай зурагуудтай паннонуудые демонстрантнууд барижа ябаба. Тэдэн дээрэхи тоо, баримтанууд металлургиин, машина бүтээлгын промышленностиин түргэнөөр хүгжэжэ байһые гэршэлэн харуулна. СССР-эй промышленна продукци душэн жэлэй турша соо 33 дахин ехэ болоо.

1958 ондо 53 миллион 600 мянган тонно булад хайлуулая!

41 миллион 700 мянган тонно прокат үйлэдбэрилэн гаргая! гэһэн уряанууд харагдана.

Москвагай промышленностиин дүрбэ һарынгаа түсэбые болзорһоо урид дүүргэһэн тухай ниислэл хотын ажалшад Майн Нэгэнэй демонстраци дээрэ рапортлаа мэдүүлээ.

«Серп и Молот» заводойхидой алдаршаһан коллективэй колонноннууд талмай дээгүүр ябажа гараа. Тэдэнэр энэ жэлэй дүрбэн һара соо түсэбһөө гадуур дүрбэ мянган тонно булад хайлуулаа, прокат үйлэдбэрилөө.

Фрунзын районой ажалшад Улаан талмай дээрэ гаража ерэбэ. Тэдэнэр «Дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандаг» гэһэн бэшэгтэй панно, дэлхэйн бүмбэрсэгэй томо макет барижа ябаа.

«Үргэн элдин даа манай түрэл Эхэ орон» гэһэн дуунай аялган дахяад зэдэлнэ. Зүүн зүгэй шэнэ заводуудта, Якадай алмазай уурхайнуудта, Татарай, Башкирай нефтяной олзоборилгонуудта, Алтайн шэнэ газарта, Арктикын шэрүүн хүйтэн дайдануудта энэ дуу москвагайхидтай хамта баяртайгаар дуулажа байһан шэнгеэр һанагдана.

Улаан Преснииин ажалшадай гарахада талмай бүри гоё һайханаар харагдана. Тэдэнэр трехгорцанууудай бүтээн гаргадаг бүдүүдэй дээжые, район дотор гэр байрын олоор баригдажа байһые харуулһан тоотой плакадуудые барижа ябаа.

Агаарай томо бүмбэгэ өөдөө дэгдэн гаража, тэрэнэй сэгээн сэнхир лентэ дээрэ «Дэлхэй дээрэ эб найрамдал мандаг» гэһэн үгэнүүдэй бэшээтэй байхань харагдана. Тимирязевска районойхид талмай дээгүүр ябажа гараа. Тэдэнэй дунда К. А. Тимирязевай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын академиин студентнүүд, багшанар, хүдэлмэрилэгшэд ябалсаа. «11 миллиард пүүд таряанай түлөө!», «Һү, мяха, тоһоной хүн бухэндэ хүртэсөөр США-е хүсэе!», гэһэн үгэнүүдтэй панно сугларагшадай анхаралые хандуулна. Совет хүнүүдэй үдэр ерэхэ тудам амжалта туйлахадань экономическа энэ шухала зорилгые шиидхэлгэ бүри ойртодог байна.

Талмай дээгүүр улам олон хүн зон ябажа гараа. Ленинскэ районой эмблемэ трибуна дээрэһээ элеэр харагдана. Энэ райондо наукануудай академинүүд олон юм. Газар дэлхэйе тойрон дабшадаг хэмэл одонуудые түрүүлжэ бүтээгээд, замбуулин огторгойе шэнжэлхэ талаар социалистическэ Эхэ ороноо түрүү зэргэдэ табиһан совет эрдэмтэдые амаршалһан үгэнүүд зэдэлнэ.

Мүнгэлиг сэгээн үнгэтэй һомонууд колонноһоо өөдөө, огторгой тээшэ дэгдэн гарана. Энэ хадаа метеорологическа ракетэнүүдэй хүдэлдэг модельнүүд гээшэ. Ялагар улаан үнгэтэй үзэгүүд Советскэ Союзда иимэ ракетэнүүдэй ямар ондо, хэр дээрэ гаратараа табигдаһые гэршэлэн харуулна.

Демонстрантнууд атомай томо макет барижа ябаа. Тэрэнэй задархадань саб сагаан гулабхаа өөдөө ниидэн гарана, хойноһоонь тэрэ дары хэдэ мянган гулабхаа дэгдэнэ. «Атомна зэбсэг туршалгые болюулая!» гэһэн уряа колонныгн дээгүүр харагдана.

«ТУ-104» самолёдой, дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн СССР-тэ бүтээгдэһэн атомна ледоколой македүүдые тэдэнэр барижа ябаа.

Колоннонууд дотор залуушуул олон ябалсаа.

Москвагай университедэй эмблемэ доро Советскэ Союзай олон үндэһэ яһатанай эдир залуу хүбүүд, басагад, бусад оронһоо ерэһэн студентнүүд ябаа. Тэдэнэрэй барижа ябаһан сэнхир хүхэ тугууд дээрэ «Эб найрамдал» гэһэн үгэнүүд элдэб хэлээр бэшэгдэнхэй байгаа. Демократическа залуушуулай гимнын аялган зэдэлээ.

Манай арадай баатарлиг ажалаар байгуулагдаһан социалистическэ общество түүхэтэ шалгалтануудые дабажа гараад, капиталистическэ байгуулалтада орходоо булюу байһанаа гэршэлэн харуулаа. Манай ороной нээһэн замда дэлхэйн бүмбэрсэгэй хүн зоной гурбанай нэгэ хубиһаа олониинь ороод ябана.

Эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай найдамтай түшэг социалистическэ хүсэн түгэлдэр лагерь мандаха болтогой! гэһэн үгэнүүд моксвагайхидай тугууд дээрэ бэшээтэй байба. Социалистическэ оронуудай арадуудай агуу ехэ харилсаан бэхижэн мандажа байг лэ гэһэн юрөөлнүүдые демонстрантнууд табяа.

Хани, ахадуу агууехэ хитад арадта совет арадай эльгээһэн амаршалганууд Амур мүрэнһөө саагуур сууряатан дуулдахал, Албаниин, Болгариин, Венгриин, Вьетнамай, Германиин Демократическа Республикын, Корейн Арадай-Демократическа Республикын, Монгол Арадай Республикын, Польшын, Румыниин, Чехословакиин, Югославиин арадуудай хүндэлэлдэ зорюулан, ажалшад юрөөлнүүдые табяа, Индиин агууехэ арадта, Индонезиин, Бирмын, Цейлоной, Камбоджын арадуудта совет арадай ехэ талархалтайгаар хандадаг байһые мэдүүлһэн үгэнүүдтэй уряа лозунгнуудые ажалшад барижа ябаа.

Империалистнуудай колониальна шэнэ түсэбүүдтэ эсэргүүсэн, гүрэнүүдэйнгээ бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан Арабуудай Зүүн зүгэй арадуудай хүсэл эрмэлзэлгые ехээр хүндэлэн дэмжэдэг байһанаа Советскэ Союзай ажалшад Майн Нэгэнэй үдэр онсолон тэмдэглээ.

Англиин, Америкын Холбоото Штадуудай, Франциин болон Советскэ Союзай арадуудай хани барисаан, харилсаа холбоон дэлхэй дээрэ эб найрамдал бата бэхеэр хангаха арга нүхэсэл болоно гэһэн юрөөлнүүдые демонстрантнууд табяа.

Майн Нэгэнэй үдэрөөр дашарамдуулан советскэ хүнүүд Японой арадта, Германиин Федеративна Республикын ажалшадта, түрүү хүсэнүүдтэ амаршалгануудые хүргөө.

Советскэ Союз бүхы түхэлэй атомна, водородно зэбсэг туршалгые болюулба. Атомна, водородно зэбсэг туршалгые хаа хаанагүй хэтэ үе соо дары болюулхыень США-гэй, Англиин правительствонуудта эрилтэ хэгты! гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй Майн Нэгэнэй уряа олон миллион хүнүүдээр дэмжэгдэһэн байна.

Ниитынгээ байгуулалтаһаа дулдыдангүйгөөр, бүхы оронуудай арадуудай хани барисаатай байха гээшэ, Эб найрамдал аршалан хамгаалжа, бүхижүүлхэ, бүхы оронуудтай экономическа, соёл культурын холбоо хүгжөөхэ гээшэ Советскэ правительствын бэелүүлдэг ленинскэ гадаадын политикын бата үндэһэ һууринь болоно. Энэ зорилгоор советскэ правительствын хэжэ байһан түрүүшын алхамуудые демонстрантнууд халуунаар дэмжэжэ байһанаа элишэлэн мэдүүлээ.

Улаан талмай дээрэ болоһон ажалшадай Майн Нэгэнэй демонстраци коммунистическэ байгуулалтын бүхы һалбаринуудта ехэ илалтануудай туйлагдаһые харуулаа. Социалистическэ байгуулалтын бата бэхи хүсэнэй эшэ үндэһэн, коммунизм байгуулгада шэнэ амжалта туйлаха арга нүхэсэл болгошо парти арад хоёрой эбдэршэгүй бата нэгэдэлэй улам бэхижэжэ байһые энэ демонстраци харуулаа.

(ТАСС).

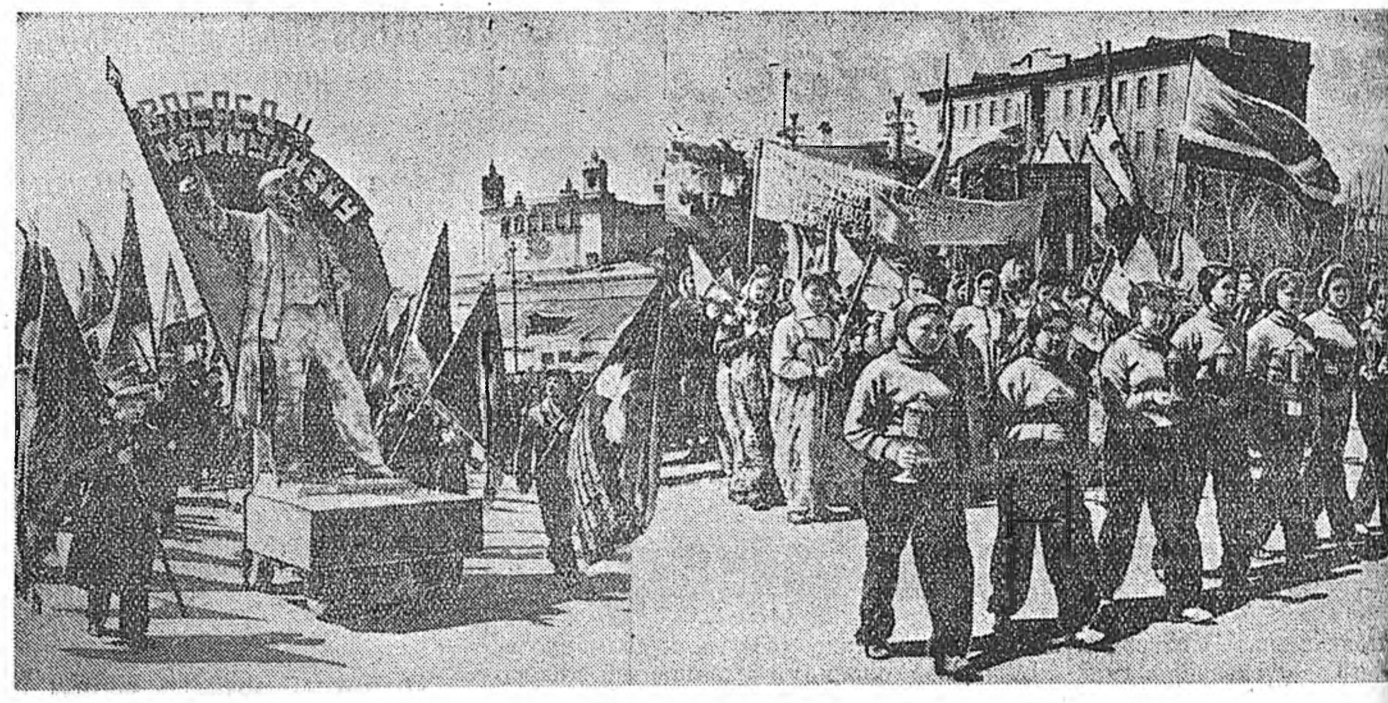

Уласхоорондын һайндэр — Майн 1-дэ Улан-Удэдэ болоһон ажалшадай демонстраци.

Л. Хайдуровай фото.

УЛАН-УДЫН АЖАЛШАДАЙ ДЕМОНСТРАЦИ

Майн 1-нэй үглөөгүүр республикымнай түб хотын үй түмэн ажалшад һайндэрэйхеэр хубсалаад, эртэлжэ үйлсэнүүдтэ гарашанхай, хаанаш яба—зугаа наадан, энеэлдэн шууялдан, бэе бэеэ амаршалалдаан. Хүхэ номин тэнгэридэ үүлэгүй, наратай сэлмэгхэн.

Соведүүдэй Байшангай шанха орэйдо надбажа байһан республикымнай Улаан туг «наашаа, наашаа ерэгты!» гэһэндэл һүр жабхалантайгаар даллана. Үглөөнэй эгсэ 11 сагта Соведүүдэй талмайн урда үзүүртэ демонстрантнуудай түрүүшын колонноннууд харагдажашье, Советскэ Союзай гимнын һүр жабхаланта аялга зэдэлбэ.

Соведүүдэй Байшангай үбэр талын трибуна дээрэ республикын партийна организациин, правительствын хүтэлбэрилэгшэд, депутадууд, айлшад зогсон, демонстрантнуудые, амаршална.

Эгээн түрүүлжэ Улаан тугуудые надхуулһан, баглаа сэсэгүүдые бариһан улаан галстугуудтай, нэгэ адляар хубсалһан пионернүүд трибунада дүтэлжэ ерэнэ.

—Уласхоорондын һайндэр—Майн Нэгэн мандаха болтогой! Ура!—гэһэн үгэнүүд репродукторһаа соностожо, «Ура!» хашхаралдаан талмай дээгүүр зэдэлшэбэ.

Хүхюутэй согтой пионернүүд трибунын ойгуур үнгэржэл, үнгэржэл байна. Пионернүүдэй Байшангай үхибүүдэй һүүлээр Улан-Удын 1-дэхи һургуулиинхид гараба. Хурдан солбон, шандааһатай бэрхэ спортсменүүдээрээ шалгардаг энэ һургуулиинхид элдэб олон мүрысөөндэ илажа абаһан кубогуудаа бариинхай, зариманиинь ябууд дундаа волейбол наадаһаар, машина дээрэ штанг, хоёр пүүдэй гирь үргэлһөөр, нүгөө зариманиинь футбол үдьхэлһөөр трибунын урдуур гарана.

— Советскэ һурагшанар мандаха болтогой! Ура!

— Урра-аа-а!

Тэдэнэй һүүлээр 15 союзна республиканууудай тугуудые нарбуулһан республикын нэгэдэхи интернат-һургуулиин һурагшанар, багшанар трибунын урдуур үнгэрнэ.

— Дэлхэй дээрэ Эб найрамдал мандаха болготой!—гэһэн үгэнүүдэй репродукторһаа соностохотой хамта амгалан тайбанай һүлдэ тэмдэг болохо саб сагаахан гулабхаанууд зоной дундаһаа дэгдэжэ, Соведүүдэй Байшан дээгүүр хэды еды эрьелдээд, зүүн урда зүг барин, сахилгаан түргэнөөр саашалшаба.

Улан-Удын олон тоото һургуулинуудай үхибүүд хойно хойноһоо үнгэржэл, үнгэржэл байна. Һурагшанарай колонноннуудай ходорходо, ажалай резервын һурагшанар гаража захалба.

— Ажалай резервынхидтэ — хүдэлмэришэн ангиин дороһоо үдэжэ ябаа залуу үетэндэ алдар соло!

— Алдар соло-оо-о!

Тэдэнэй һүүлээр Улан-Удын Октябрьска районой ажалшадай демонстраци захална. Мяханай комбинадайхид түрүүлэнхэй. Парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй портредүүдэй дунда, мүн комбинадайшье алдар солотой түрүүшүүлэй портредүүд, уряа лозунгнууд, ажалдаа туйлаһан амжалтануудыень харуулһан тоо баримта, диаграммануud зонэй дээгүүр харагдана.

Социалистическэ мүрысөөндэ илаһан мяханай комбинадайхидта һайндэрэй амаршалга! Ура!

— Урраа-аа-а!

Тэдэнэй һүүлээр республикымнай баһал түрүү предприятинуудай нэгэн болохо модоной заводойхид хүхюутэй наартай, «Үргэн, элдин даа түрэл Эхэ орэмнай» гэһэн дуу дуулалдаһаар трибунада дүтэлжэ ерэбэ.

— Социалистическэ мүрысөөндэ хододоо түрүүлдэг модоной заводойхидтэ алдар соло! Ура!

Харюудань зэдэлһэн «Ура!» хашхаралдаанай замхаагүй байтар «Советскэ Союзай арадуудай эбдэршэгүй хани барисаан мандаха болтогой» гэһэн үгэнүүд соностожо, «Ура!» хашхаралдаан бүри ехэ хүсэтэйгөөр дахин дахин захалжа, холо саагуур сууряаташана.

Энэ жэлэй дүрбэн һара соо түсэбһөө гадуур 22000 метр бүд нэхэһэн БМАССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ сэмбын фабрикынхид талмайн урда үзүүрһээ харагдаба. Дээрэнь ковер нэхэдэг станок тодхоотой, нэхэн гаргажа байдаг нооһон бүдүүдые, гоё һайхан хүнжэлнүүдые аятай зохидоор надхуулан үлгэжэрхиһэн машина трибунын ойгуур үнгэрнэ.

Сэмбэ нэхэгшэдэй һүүлээр эмнэлгын хүдэлмэрилэгшэд дуу дуулалдаһаар талмай дээрэ гаража ерэбэ.

— Һаруул һайхан коммунизмые байгуулалсажа байһан советскэ эхэнэрнүүд мандаха болтогой! Ура!

— Урра-аа-а!

«Кооператор-комсомолец» артелиин залуушуул Октябрьска районой ажалшадай демонстрациие түгэсхэбэ.

Улаан тугуудые дээрэ үргэһэн Железнодорожно районой ажалшад нэгэ адли гэшхэлэлдэһээр трибунада дүтэлжэ ерэнэ.

— Советскэ түмэрзамшадта алдар соло!

— Алдар соло-оо-о!

Паровозой багахан дүрсэнүүдые урдаа бариһан ПВЗ-гэй хүдэлмэришэд түрүүлэнхэй. Улан-Удын ТЭЦ-эйхид, түмэр замай узелайхид, паровозно депогойхид, Улан-Удэ станциинхид, вагонно участогайхид, түмэр харгын техникумэй студентнүүд хойно хойноһоо үнгэржэл байна.

—Социализм байгуулжа байгаа агууехэ хитад арад мандаха болтогой! Ура!

— Урра-аа-а!

Түмэрзамшадай һүүлээр Ленин багшын тэн ехэ портрет урдаа бариһан Советскэ районой ажалшадай демонстраци захална. Бурят-Монголой арадай эжахын соведэй хүдэлмэрилэгшэд түрүүлэнхэй.

Һүүлээрнь шэлэй механизированнэ заводэйхид хатаралдаһаар, дуу дуулалдаһаар трибунада дүтэлжэ ерэнэ. Кировэй нэрэмжэтэ, «Труд» артелиинхид хойно хойноһоо үнгэржэл байна. Улан-Удымнай үйлсэнүүдээр һаянай гүйлдэдэг болоһон шэнэ автобусуудые гоё һайханаар шэмэглэжэрхинхэй автотранспортын гурбадахи конторын хүдэлмэрилэгшэд трибунын урдуур үнгэрбэ. Автобусуудай нээлтэтэй сонхонуудта баглаа сэсэгүүдые бариһан үхибүүд.

Гражданска флодой авиаторнуудай трибунын урдуур гаража ябатар, буугай һүрэхэ абяан дуулдажа, Соведүүдэй Байшангай эрой дээрэ ракетэ тэһэрээд, элдэб үнгын саарһанууд задаржа, хиидэжэ, саб сагаахан парашют агаарта хөөрэшэнэ.

Авиаторнуудай һүүлээр Бурят-Монголой барилгын трестын барилгашад талмай дээгүүр ябажа гараба, «Ура!» хашхаралдаан оройшьё замханагүй.

Тиигээд худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй демонстраци захална. Урзанданайхида орходоо нэгэдондо республикын худалдаа наймаанай организацинууд 9,5 миллион түхэриг, нёдондонойхидо орходоо энэ жэлэй түрүүшын кварталда 3 миллион түхэригөөр ехэ наймаа хэһэн.

—Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд, ажалшадые улам һайнаар хангадаг болохын түлөө саашадаашье оролдогты!— гэжэ трибунаһаа уряа соностоно,

Арадай гэгээрэлэй, культурын типографиин, бусад олон эмхи зургаануудай, министерствонуудэй хүдэлмэрилэгшэд хойно хойноһоо үнгэржэл, үнгэржэл байна. Республикымнай театрнуудай артистнарай, хүдэлмэрилэгшэдэйнь ябажа үнгэрһэнэй һүүлээр, студентнүүдэй демонстраци захалба. Эгээн түрүүлжэ трактор дээрэ дэлхэйн бүмбэрсэгэй дүрсэ тээһэн зооветинститудай агрономическа факультедэй студентнүүд «Ура!» хашхаралдаһаар трибунын урдуур үнгэрнэ.

— Советскэ студентнүүд мандаха болтогой!

— Мандаха болтогой!

Тиигээд республика дотор үйлэдбэрилэгдэдэг малай дүрсэнүүдые гартаа бариһан, Улаан тугуудые хиидхүүлһэн зоотехническэ факультедэй студентнүүд дуулалдаһаар үнгэрбэ. Ветеринарна, технологическа факультедүүдэйхидэй һүүлээр хүдөө ажахын техникумэй студентнүүд талмай дээгүүр ябажа гараба.

Һүүлээрнь Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентнүүд баһал факультет факультедээрээ гаража захалба.

— Манай алдарта залуушуул мандаха болтогой! Ура!

— Урра-аа-а!

Тиигээд педучилищиин студентнүүд хүхилдэһөөр, дуулалдаһаар ябажа ходорбо. Спортсменүүд олон тэйгөөрөө суурхажа байдаг медицинскэ училищиин студентнүүд гаран гоё һайхан кубогуудые баринхай, трибунын урдуур гараба.

Улан-Удын ажалшадай демонстрациие кооперативна техникумайхид түгэсхөө.

Советскэ Союзай гимнын һүр жабхаланта аялган доро:

—Уласхоорондын һайндэр—Майн Нэгэн мандаха болтогой! Ура!—гэһэн үгэнүүд репродукторһаа соностожо, «Ура!» хашхаралдаан талмай дээгүүр зэдэлжэл мэдэбэ.

Балтикаһаа Номгон далай хүрэтэр

Манай социалистическэ Эхэ орон Майн Нэгэнэй һайндэрые баяр баясхалантайгаар тэмдэглээ. Балтикаһаа Номгон далай хүрэтэрхи манай ороной ушам ехэ нютагууд һайндэрэйхеэр гоёон шэмэглэгдэһэн байгаа.

Агуу ехэ Октябриин үлгы болодог Ленинэй город Майн Нэгэндэ илангаяа гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн байба. Хаа хаанагүй Улаан тугууд һэбшээ һалхинда намилзана. Мүнхэ Ленинэй портредүүд харагдана. Дворцово талмай илангаяа гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн байгаа. Сэрэгэй парадай һүүлээр ажалшадай демонстраци болоо. Ленинградайхидай дайшалхы Улаан тугта Балтикын дайшалха корабльнууд хабаадалсаа.

Советскэ Украинын ниислэл хото Киев ехэ гоёор шэмэглээтэй байгаа. Сэрэгэй парадай һүүлээр ажалшадай демонстраци болоо.

Минск городойхид Майн Нэгэнэй баяр баясхалантайгаар һайндэрлөө. Сэрэгэй парадай һүүлээр ажалшадай демонстраци болоо.

Туркестанай сэрэгэй округой сэрэгүүдэй парадай һүүлээр Ташкентдэ ажалшадай Майн Нэгэнэй демонстраци болоһон байна.

Республикын экономикын, соёл культурын хүгжэжэ байһые харуулһан транспарант, панно болон уряа лозунгнуудаар Алма-Аты үйлсэнүүд гоёгдоһон байба. Сэрэгэй парадай һүүлээр республикын ниислэл хотын ажалшадай демонстраци болоо.

Грузиин столица Тбилиссидэ, Советскэ Азербайджанай ниислэл хото Бакуда, Литвагай столица Вильнюстэ, Молдавиин столица Кишинёвто, Латвиин столица Ригада, Киргизиин столица Фрунзедэ, Армениин столица Ереванда, Эстониин столица Таллинда ажалшадай ехэ демонстрацинууд болоо.

Манай социалистическэ Эхэ ороной бүхы городуудта һайндэрэй демонстрацинууд болоо. Мүнхэ Ленинэй партие тойроод совет арадай бататар жагсанхай байһые, эб найрамдалай түлөө, манай ороной коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэхэ тэдэнэй шиидхэбэритэй байһые эдэ демонстрацинууд доор харуулна.

(ТАСС).

ҮГЛӨӨДЭР—ХЭБЛЭЛЭЙ ҮДЭР

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН“ ГАЗЕТЫЕ УДХА ҺАЙНТАЙ, БҮРИ ҺОНИРХОЛТОЙ БОЛГОЕ
УНШАГШАДАЙ ҺАНАМЖА, ДУРАДХАЛНУУД

☆ ☆

Эрдэмэй хүгжэлтэ тухай бэшэхэ

…рад зонийе хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ …най советскэ хэблэлэй ямар ехэ …гэ дүүргэдэг байһаниинь бүгэ… мэдээжэ. Гэбэшье, үглөөдэр …элэйнгээ һайндэрые тэмдэглэ…э байхадаа «Бурят-Монголой …эн» газетэдэ өөрынгөө зарим һа…жа хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

…үдөө нютагуудаар ябахада олон … манай советскэ наука, тех…ын туйлалтые ехээр һонирходог …на. Жэшээнь, Хэжэнгэдэ нэгэ үб…өөл намһаа «бүмбэрсэг дэлхэйе …жэлхэ жэл гээшэ юун гээшэб? …эл одон хайшан гээд дэлхэйе …рон ниидэдэг юм. Атомна элек…станци хайшан гээд хүдэлдэг … гэжэ байжа асууһан байна. … би гайхаһандаа тэрэ үбгэжөөл… «ямар журнал, газетэ уншадаг… гэжэ асуугааб.

—Ородоор уншажа шададаггүйб. «Үнэн» газетээ уншадагби. Теэд наука, техникын туйлалта тушаа һонирхолтой статьянуудые үе- үе болоод лэ толилдог байгаа һаань ехэл һайн байгаа,—гэжэ тэрэ үбгэжөөл хэлээ бэлэй.

Үбгэжөөлэй хэлээшэ зүбтэй гэжэ бододогби. Юуб гэхэдэ, уншагшад наука, техникын мүнөө үеын туйлалтые ехээр һонирходог байна. Тиимэһээ «Бурят-Монголой үнэн» газетын хуудаһанда эрдэмтэдэймнай хэжэ байһан ажал, наукын шэнэ шэнэ туйлалта тушаа статьянуудые толилжо байгаа һаа, зохистой байгаа.

Д. Чимитдоржиев, Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ пединститудай физикын багша.

…лдэб һонинуудые бүри олоор толилхо

…урят-Монголой үнэн» газетые …һөө хойшо захидаг, уншадаг …аб. Тиимэһээ энэ газетэеэ бүри …ирхолтой, хурса болгохо тушаа … үгэ хэлэлтэй.

…анай бурят зоной дунда тарадаг … үндэһэн газетэ бии болоһоор …ээд үни боложо байна. Энэ үе …хэһэн, бүгээһэн юумэниинь тон … Арад зонойнгоо урган хүгжэхэ… хамта газетэмнайшье ондоо, …ыгы удхатай, һонирхолтой, сэсэн …жо байна гээшэ.

…лангаяа һаянай энэ газетэдэ эл… һонинууд олоор толилогдодог …нхой. Энэнь һайшаалтай. Ха… тэрэнээ бэлюулжархингүй, бүри үргэдхэхэ хэрэгтэй. Саашадаа булан соо архив болон музейһээ элдэб һонинуудые оложо, газетэдэ гаргажа байбал һайн бэлэй. Юуб гэхэдэ, манай Бурят-Монголдо Совет засаг тогтоохо, социализм байгуулха үедэ шэн габьяатайгаар тэмсэһэн, ажаллаһан нүхэдүүд нютаг бүридэ бии байгаа бшуу. Тэдэниие оложо харуулбал зохистой. Мүн эртэ урдын түүхэһээ элдэб һонирхолтой юумэнүүдые толилжо байбал һайн бэлэй.

Б. Доржиев, Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн.

Мархайн аша Тархайе амаршалнаб

…үрэлхи хэлэн дээрээ хэблэгдэдэг …рят-Монголой үнэн» газетые һо…он уншахадаа, промышленнос… предприятинуудта, колхоз, сов…удта ажаллажа байһан нүхэ…гөө туйлаһан амжалта, дүнгүү…нь урмашан баясажа байдагби. …ухай ябадалые саг сооһь, …анайнгаа хурсаар шан… шүүмжэлдэг «Мархайн аша …айе» хэблэлэй үдэртэй дашарамдуулан халуунаар амаршалнаб. …этэ Тархай, буруу ябадалтай …үдые шүүмжэлхэһээ гадна, тү…үүлэй дүй дүршэл, тэдэнэй хү…эриин шэнэ туйлалта тухай һонирхолтойгоор бэшээд, өөрынгөө буланда толилжо байгыт.

Гадна, завод, фабриканuудта хүдэлмэрилжэ байһан ажалай түрүүшүүл тухай рассказ, очеркнууд «Б.-М. Үнэн» газетэдэ үсөөнөөр хэблэгдэнэ. Республикымнай уран зохёолшод, газетын хүдэлмэрилэгшэд завод, фабриканuудаар ябажа, хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэнэгүй.

Хойшодоо промышленностиин хүдэлмэришэдэй эршэтэ ажалые үргэнөөр харуулжа байхыень газетын хүдэлмэрилэгшэдтэ хүсэнэб.

Д. Цыденов, Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэрилэгшэ.

Газетэ туһалаа

…блэл уран зохёолшодой хүгжэл… ехэ туһа хүргэдэг гэжэ мэдээ… Ородой агууехэ поэт В. В. Мая…кий хэблэлые, илангаяа газетые …өөр сэгнэдэг байгаа. Энэнь тон … Юуб гэхэдэ, газетэ хадаа ур… байгаа зохёолшодто айхабтар …уһа хүргэдэг. Газетэдэ бэшэхэ … манай нангин уялга мүн. Га…ээ дали жэгүүр абажа, …зохёолшо хүн литературын да… дабадаг юм. Литературын «үүдэ» тоншохынгоо урда, эхилэн бэшэгшэд түбхын түрүүндэ хэблэлэй газарай богоһо алхадаг бшуу. «Бурят-Монголой үнэн» газетэ намда хэлэшэгүй ехэ туһа хүргөө. «Б.-М. Үнэн» газетынхид манай һула, бирагүй зохёолнуудые хайра гамгүйгөөр голожо, «хаяжа», архив уруугаа оруулжа байг, имагтал эгээ эрхим зохёолнуудыемнай толилжо байг гэжэ уряалха байнам.

В. Петонов, залуу уран зохёолшо.

Тоо, баримта

…Бурят-Монголой республи…и бии боложо байха үедэ …публиканска хоёр газетэ… бэшэн байгаагүй юм. Мү… хамта дээрээ республикын …азетэ, аймагуудай—23, горо…—2, заводой—8 газетэ, кол…ой, совхозой, леспромхозой …гаран хэблэмэл газетэ га… байдаг. «Байгалай то…» гэжэ журнал ород, бурят …эн дээрэ хэблэгдэдэг байна. Аймагуудай 10 газетэ 2 хуу…һатайгаар (4 нюуртай) га…аг, мүнөө жэлдэ үшөө 4 …агай (Яруунын, Иволгын, …банскын, Тарбагатайн) га… тиимэ болохо.

Республика дотор 30 типо…фи бии. Эдэнэр бултадаа …н галтай болгогдонхой, …н-Удэ городой, Сэлэнгын …графи линотиптэй юм.

Республиканска 3 газетэ …н таба мянга шахуу хэһэ… хэблэгдэнэ. Аймагуудай …етэнүүд хэдэн мянган …гээр гаргагдадаг байна.

…Байгалай толон» журналые …оо тээхи хото городуудһаа …ор захижа уншана. Москва, …, Чита, Якутск, Крас…рск городуудһаа, Монго… Арадай Республикаһаа …0 хүн энэ журнал захинхай. …урят-Монголой ажалшад …мянган хэһэг түбэй элдэб …тэ, журнал захижа унша… Гадна, арадай демокра… оронуудай 3 мянга га… газетэ, журнал абтадаг … Хитадһаа, Монголһоо … бусад оронуудһаа … журнал ерэдэг байна.

Һургуулиин, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хүсэд харуулагданагүй

Хэнэйшье мэдэһээр «Бурят-Монголой үнэн» газетэ манай республикын саашадаа ургаха, хүгжэхэ ябадалда ехэхэн туһа хүргэнэ бшуу. КПСС-эй ЦК-гэй, Министрнүүдэй Соведэй табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ тусхай анхарал табина. Мүн ажалшадай болбосорхо, эрдэм соёлоо дээшэлүүлхэ ябадалда нилээд туһаламжа, нүлөө үзүүлнэ. Тиимэһээ арад зон энэ газетын удаадахи номерой гарахые үдэрһөө үдэртэ хүлеэжэ ядан байдаг.

Аяар холын Ахын аймагайхидшье, аглаг тэнюун Агын талынхидшье, арюун уһата Ангара мүрэнэй дэргэдэхи бурядуудшье «Үнэниие» һонирхон уншажа, домоглон хөөрэлдэдэг. Илангаяа «Мархайн аша Тархайн» буланда гараһан материалые ехээр һайшаана.

Теэд һүүлэй үедэ «Мархайн аша Тархай» гэһэн сатирическэ булан үүргэеэ нэгэ бага һуладхаа. Тэрэниие улам һайжаруулха зэргэтэй. Энэ буланда элдэб жанрын һонирхолтой материал толилхо хэрэгтэй. Тиигээ һаа, уншагшад ехэ баясажа, халуунаар угтаха һэн.

Манай һанахада, газетын хуудаһанда арадай гэгээрэлэй, һурагшадай юрэнхы, мүн политехническэ һуралсал, һургуулиин туршалгын участок, дүршэлтэй багшанарай ажал хүдэлмэри гүнзэгыгөөр харуулагданагүй. Мүн һурагшадай нүхэсэл, тэдэнэй ажал хүдэлмэри (үйлэдбэриин бригадада хүдэлэлгэ), пионерскэ, комсомольско ба һурагшадай эмхинүүдэй эрхим хүдэлмэри (һуралсал дээшэлүүлхэ талаар) тухай багаар бэшэгдэнэ.

Энээнһээ хойшо газетын хүдэлмэрилэгшэд һургуули, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай анхаралаа ехээр хандуулдаг болохо бэзэ.

Б. Батоев, багша.

Минии хүсэлэл

«Бурят-Монголой үнэн» газетэ үндэһэн хэлэн дээрээ хэблэгдэдэг, уншагшадта тон ойрын газетэ болоно. Тэрэнэй хуудаһанууд дээрэ ажахын болон политическэ тон шухала асуудалнууд толилогдоно. Манай хүгжэлтын замда һаад тойбо татагшадые элирүүлэн, шанга шүүмжэлэл дэлгэрүүлдэг «Мархайн аша Тархай» маниие ехээр һонирхуулна.

Энэ газетын уншагша байһан тулададаа хэблэлэй үдэртэй дашарамдуулан, «Бурят-Монголой үнэн» газетын редакцида иимэ хүсэлтэй байнаб: газетэдээ комсомольско организацинуудай хүдэлмэри, студентнэрэй һуралсал, спортивна һонинууд тухай бэшэгүүдые бүри олоор толилжо байгыт.

Н. Дамбаев, Бурят-Монголой зооветинститудай студент.

Почтын хүдэлмэрилэгшэд ажалдаа гараханъ... Н. Дамбаевай фото.

Хэблэмэл газетэнүүдһээ

Республика доторнай хэдэн арбаад колхоз өөһэдын хэблэмэл газетэтэй болонхой. Тэндэһээ абтаһан һонирхолтой зүйлнүүд эндэ толилогдобо.

ДЭРЭСТЭЙН ҮНЭН — ЗЭДЭ. „Коммунизм“

Байдалнай улам һайжарна

Гэшүүдэймнай байдал улам баян дэлгэр болоно. 1957 ондо хүсэ ехэтэй электрын станци баригдажа, колхозник бүхэнэй гэртэ Ильичын лампахан яларһан байна. 200 хүнэй һууритай клуб баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ байрын 35 гэр шэнээр баригдаа, 26 гэр заһабарилагдаа. Мүнөө колхознигууднай сэбэр, зохид гэрнүүдтэ ажаһууна. Тэдэнэр һайн мебель, оёдолой машина, велосипед, мотоцикл, элдэб час, һайн хубсаһа олоор абана.

УЛАН ОДОН — ХОРИ. „Улаан Одон“

Тосхомнай бүри гоё болохо

Колхозоймнай тосхон жэл ерэхэ бүри гоё һайхан болоно. Энэ жэлдэ илангаяа ехэ барилга хэгдэхэ юм. Центртэмнай колхознигуудай байрын 14 гэр шэнээр баригдаха, 5 гэр һэльбэгдэн заһагдаха, Шүбэгэдэ улаан булан, бани баригдаха байна.

Колхозоймнай центртэ 30 үхибүүнэй байха ясли баригдаха, спортын талмай түхеэрэгдэхэ, модод тариғдаха юм. Эдеэ хоолой болон малай тэжээлэй ороо һо тарига хадагалха 200 тоннын багтаамжатай склад баригдахань. 1958 ондо абтаһан хурьгадай байха 6 байра, Шүбэгэдэ, Захада хониной типовой байранууд баригдахань.

Зургаан хүнһөө бүридэһэн барилгын бригада түлэг дундаа хүдэлжэ байна.

УЛАН ОЧИН — ЗАИГРАЙ. „Улаан-Эрхириг“

Һаалишадай мүрысөөн

«Манай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой түрүү һаалишан нүхэр Жанаева һү һаалгаар 1958 ондо намтай мүрысэхэ гэжэ шиидэбэ. Өөрынгөө арга боломжые тооложо үзөөд, энэ түрүү һаалишанай уряае хүлеэжэ абабаб. Энэ ушар харюусалгыемни ехээр дээшэлүүлнэ. 1957 ондо үнеэн бүриһөө 2108 килограмм һү һаагаа һэм. Манай үүлтэртэ үнеэдэй фермэдэ дутагдалнууд олон. МТФ-е даагша нүхэр Жанчипов хүдэлмэреэ һайжаруулжа, ажалай һайн эрхэ байдал бии болгохо ёһотой. Тиигэбэлнь сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө пүүдһээ бага бэшэ һү һааха байнаб» гэжэ колхозой эрхим һаалишан О-Ж. Нимаева бэшэнэ.

УЛААН ТУЯА — ХЭЖЭНГЭ. „Победа“

Түмэршэ дархан

Жаран долоо наһатай Жамбал Дармаевые манай колхозойхидһоо гадна, аймагнай аймагаараа һайн танидаг, хүндэлдэг, ажалынь ехэтэ сэгнэдэг юм. Мүнөө нүхэр Дармаев үбгэрөөб гээд, гараа тэбэреэд һуудаггүй, харин хүдэр гартаа хүндэ балта шүүрэн, халуун түмэр дабтажа заншашаһан тула бригадынгаа кузницада ажаллаһаар. Намарһаа хойшо энэ дархан 70-аад мори тахалаа. Элдэб хэрэгсэлнүүдые заһаад лэ табижа байдаг!

УЛААН ЗАГАСТАЙ — СЭЛЭНГЭ. Сталинай нэрэмжэтэ

Хонишон Бальжинима Эрдынеев

Бальжинима Эрдынеев 1946 онһоо хойшо хони харууһалха, эдеэлүүлхэ зуураа ехэ дүй дүршэлтэй болоо. Тэрээнэй харууһалжа байһан хонид хододоо тобир тарган байдаг.

Мүнөө нүхэр Эрдынеев манай артелиин Зүүн Тохойн отарада хонишоноор ажаллан, түлгэнүүдые харууһалжа байна. Эндэхи хонишод малаа нэгэшье хоролтодо оруулангүй ондо оруулжа байна. Хонидоо тобир тарганаар, бүрин бүтэнөөр харууһалан, мүрысөөндэ илажа, энэ жэлэй түрүүшын гурбан һарын дүнгэй ёһоор 1200 түхэригэй нэмэлтэ түлбэри абаба.

БАЯНГОЛ — БАРГАЖАН. Карл Марксын нэрэмжэтэ

Эрхим сэгнэлтэ абаба

Баянгол тосхоной уран бэлигтэнэй шадабариие харалга Баргажанда болобо. Энэ харалгада 56 хүн хабаадаа. Тэдэнэй дунда һаалишад, хонишод, мал ажалда хүдэлдэг бусад колхознигууд олон байба. Хабаадагшадай хубсаһаниинь, сценын шэмэглэлтэ гоё һайхан байгаа. Б. С. Батуева, В. Очирова, В. Лубсанова болон бусадай уран бэлигые харагшад ехээр һайшаагаа. Уранзурааша Ш. М. Бадмаев шадабари ехэтэй байба. Концерт эрхим сэгнэлтэ абаа.

БОРГОЙН КОЛХОЗНИК — ЗЭДЭ. Сталинай нэрэмжэтэ

Мүнгэн олзо нэмэнэ

Колхозоймнай экономико жэлһээ жэлдэ ургана. Хэрбээ 1953 ондо колхозоймнай хубаагдадаггүй фонд 601834 түхэриг байгаа һаа, мүнөө 1512522 түхэриг болоо. Тиин мүнгэн олзомнай 1953 онойхитой сасуулхада, гурбаһаа үлүү дахин ургаһан байна.

Н. ДАМДИНОВ

МАНАЙ ХЭБЛЭЛЭЙ ХҮСЭН

Эртэ урда сагуудта орон нютагуудай хоорондоо холбоогүй, «буруугай бэлшээри» хараад лэ дүүрэшэдэг, хаагданги байһыень бидэнэр мүнөө ухаандаа хүсэд оруулжашье шадахаа болинхэйбди. Үдэр бүхэндэ гэртэмнай радио ханхинажа, һүүлэй һонинуудые дуулгадаг, кинодо ороходомнай холын Антарктика гү, али Африкын зурагууд урдуурнай һэлгэсэлдэн үнгэржэ байдаг. Газетэ үдэр бүри абажа һуранхай дээрэһээ үглөө бүхэндэ тэрэнэй хуудаһа һаршаганса һэхээгүй хадаа гар мухар байгдадаг гээшэ. Тиихэдэ, үшөө номууд! Урдань, дайнай үлэсхэлэнтэ хүшэр жэлнүүдтэ хилээмэндэ ямараар зон һубаридаг һэм, тиимээр мүнөө бидэнэр номой хойноһоо зогсономди, «би урда», «ши хойно» гэжэ байжа арсалданамди. Теэд, энэ —һайн арсалдаан! Үмхэхэ зүһэм хилээмэ, угзарха хэсэг мяха буляалдажа байна бэшэ ха юмди! Манай гүрэндэ таряа талханай асуудал сэсэн мэргээр шиидхэгдэжэ байхада, мяха, тоһоороо Америкые хүсэхэеэ ябахадамнай, харин хүн зоной ураг тархи, ухаан бодолынь хоол эриһэн лэ хэбээрээ. Хүнэй ухаанда хизаар гэжэ байдаггүй, хүнэй ураг тархи хото шэнги, нэгэ табаг шүлөөр садаха бэшэ! Хүн түрэлтэнэй дэлхэй дээрэ бии болоһоо хойшо бэшэһэн юумые ураг тархимнай багтааха шадалтай, хүнэй ухаан гээшэ холын одо мүшэдтэ хүрэхэ гайхамшагта онгосо байгуулха шадитэй. Хоёрхон жэлэй саана энэ зугаа үшөөл һэжэглэмээр бэлэй, теэд мүнөө, манай баатар арадай хоёр хэмэл одо замбуулин уруу табижа үрдеэд байхада, энэмнайшье баһа «таряа хуряаха», «шэнэ газар хахалха» гэһэншүү этигэмээр, ойлгомоор удхатай болонхой.

Сагай гүйдэл XX зуунжэлдэ айхабтар түргэдөө. Манай эхэ эсэгэнэрэй үдэшэндөө сугларжа, хэлэ бэшэгтэ һурахын түлөө хүлһэ дуһаан һуудаг үдэрнүүд һаяхан лэ шэнгеэр нюдэндэ харагдана. Тэрэл, Соведэй түрүүшын жэлнүүдтэ малша бурядууд айл аймагаараа үзэг холбодог боложо, газетэ ном хоёрые гартаа барижа эхилээ һэмнай. Мүнөө тиихэдэ, оройдоо хэдыхэн жэлэй үнгэрөөд байхада, хүн түрэлтэнэй соёл эрдэмэй хүгжэлтэ хизааргүй ехэ болоод байнал!

«Һайн юумэн һайгаараа» гэжэ гэгээрэлэй хүдэлмэриие манай партиин иигэжэ үсэд шангаар ябуулаашань тон түргэнөөр ашаяа харюулһан юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнай эхилхэдэ, эрэшүүл хуу фронт мордожо, наһатай үбгэд, хүгшэд, һамгад, нарай багашуул лэ арада үлөө һэмнай даа. Энэ үедэ партиин бодолгые арадта нэбтэрүүлхэ хэрэгые манай коммунистическэ хэблэл үзэгдөөгүй үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Тэрэ шэрүүн үеын «Б.-М. Үнэн» газетэ һанагдана. Хурса гүүрһаар фашистнарые хадхаһан хорон шүлэгүүд һүүлэй мэдээсэлһээ дутуугүйгөөр хүлеэгдэдэг һэн. Революциин үлгы—Ленинградай хүреэлэгдээд байхада, холын Невагай эрьеһээ бурядай бэлигтэй хүбүүн Дарижаб Дамдиновай хоолой дуулдаа бэлэй: нэгэтэ «Үнэн» газетэ нээхэдэмнай «Агууехэ Ленинград» гэжэ шүлэгэйнь мүрнүүд гал сахилжа байгаа һэн... Үнгэрэгшэ хатуу бэрхэ дайемнай илалтатайгаар түгэсхэхэ хэрэгтэ коммунистическэ хэблэлэй гаргаһан оролдолго тоолошогүй ехэ. Энэ хадаа арадайнгаа сэдьхэлэй байдалые бодотоорнь харуулдаг, нугаршагүй ленинскэ этигэл зоригтой хэблэл гээшэ гэжэ тэрэ туршалгатай үдэрнүүдтэ бүришье хурсаар тодороо. Хари гүрэнэй, хүрэнгэтэнэй оронуудтахи хэблэлые хараад үзөө һаамнай, эхинһээ һүүл хүрэтэрөө дабхар худалдагданхай, ямар трест, монополиин хармаан булинаб, тэрэнэй хоолойн хухалаа болодог гээшэ. Американска уран зохёолшо Р. Сильвестр «Хоёрдохи эгээн урданай мэргэжэл» гэжэ һонирхомоор номтой юм. Энээн соо дабхар саашаа Морган, Рокфеллер мэтын түхэлтэй хүнүүдэй трестнүүдтэ худалдагдаһан нэгэ газетэ тухай бэшэгдэнхэй. Хэрбээ нэгэдэхи эгээн урданай мэргэжэл—проституци һаань, хоёрдохи тиимэ мэргэжэл буржуазна хэблэл мүн гэжэ энэ ном соо сэхэ хэлэгдэнэ. Иигэжэ бэеэ худалдаһан буржуазна газетэнүүд бэеэ худалдадаг янхануудаар сасуулагдана.

Манай совет хэблэлэй эгээн дээдын эрдэни соло мэтээр һанадаг юумэн, гэхэдэ—совет араднай, арадай үдэр бүриин байдал мүн. Манай хэблэлэй дээдын зорилго гэхэдэ—түмэн улад зоноо партиин зааһан замаар бүри ойртуулна. хүтэлхэ ябадал мүн. Иимэ хадаа манай газетэнүүд мүнөө үеын гайхамшаг хүнүүдэй зүрхэ татадаг байна. Владимир Маяковский «Комсомольская правда», «Известия», «Пионерская правда» газетэнүүдэй эдэбхитэй корреспондент байһаниинь бултанда мэдээжэ. Заримдаа ямар нэгэн ушараар Маяковскидэ шүлэг редакциһаа захихадань: «хахадыень бэшэнхэйб» гэжэ поэт урдаһаань харюусадаг һэн гэгшэ. Нэгэн ехэ хэрэгтэ хамаг бодолоо хандуулһан байхадал, иимэ «таараldал» гарана гээшэ. Михаил Шолоховой «Хүнэй хуби заяан» гэжэ рассказай «Правдын» хуудаһанда гаража, бүхы дэлхэйн уншагшадые баясуулһые һананамди. Хэрбээ буржуазна хэблэл соо алалсаан, буудалдаан, эхэнэр эрын хурисал тухай шүлһэндөө сасан бэшэжэ, уншагшадай ухаа будангыруулдаг гээшэ һаань, манай коммунистическэ хуудаһанһаа Шолоховой рассказ соохи Соколовтол уужам сэдьхэлтэй, зориг ехэтэй, Эхэ орондоо үнэн сэхэ хүнүүд тухай хэлэгдэдэг, иимэ хүнүүдые манай хэблэл хүмүүжүүлдэг. Коммунизмда хайшааһье тэгшэ, һалбаранги хүмүүжэлтэй хүнүүд хэрэгтэй: тэдэнэр Чабукианиин баледээр харуулһан Отеллыешье ойлгон баясаха, саһата үндэр эрьёлнуудташье гараха альпинис шамбай шадабаритай байха ёһотой. Манай хэблэл коммунизм байгуулагшадые хүмүүжүүлнэ—ондоогоор хэлэхэдэ, тэрэ үзэсхэлэн һайхан сагые үдэр бүри ойртуулна.

Даша ДАМБАЕВ

Хэблэл

Манай Партиин
һургаал, тогтоол,
Манай зорилго,
ажал тухай
Үнэр сэхээр
заажа ябанаш,
Үргэн ниитын
хани нүхэр!
Сэнтэй, хурса
шинии үгэ
Сээжын баяр,
золоор сэгнээд,
Гэрэлтэ һаруул
ерээдүйгөө
Гэгээн һайхаар
харанамди.
Багша Ленин
шам тухай
Баранда магтан,
юрөөл табля —
Үргэн манай
харгы замай
Үнэн, сэсэн
нүхэр гэжэ,
Аласай холо руу
арад түмэнөө
Агуу хэрэгэй
охин соогуур
Нангин нягтаар
залажа ябанаш
Наран тээшэ,
жаргал тээшэ!

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ АЖАЛШАД МАЙН НЭГЭНИИЕ ҺАЙНДЭРЛЭБЭ

Кяхтада Майн 1-нэй үдэр

Республикын үнинэй город Кяхтын ажалшад ажалай шэнэ амжалтын туйлажа, уласхоорондын һайндэр—Майн Нэгэниие угтаба. Городой промкомбинат, пивын завод, пекарни, Сүхын арһанай завод, маслопром мүрысөөндэ түрүүлэгшэдэй тоодо оролсобо.

Кяхтын аймагай Погранична МТС-эй механизаторнууд харьяата колхозуудайнгаа гэшүүдтэй хамта хабарай тарилгые богонихон болзорто, һайн шанартайгаар дүүргэхэ гэжэ шиидээд, эрхимээр ажаллажа байна. МТС-эй харьяата колхозууд мяха эхээр абахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ шалгаржа, республикын Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна.

Энэ жэл машина, техникэ худалдажа абаһан «Красное знамя», Ульяновай нэрэмжэтэ колхозой эртынгээ тарилгые 30—40 процент дүүргэжэ, хабарай һайндэрые угтаба. Аймагай бүхы колхозууд Илалтын үдэр болотор эртын тарилга дүүргэхөөр зорижонхой.

...Лениннэй үйлсөөр Улаан түгуудай намилзаһан, хүн зоной баяртай хүхюун зугаа наадан, хүгжэмэй гоё аялга, хатар, дуун зэдэлнэ. Энэ хадаа аймагай, городой ажалшадай демонстрацин боложо байһан үе. КПСС-эй айкомой секретарь нүхэр Х. Хандуев ажалшадые уласхоорондын һаналаа нэгэдүүлһэн һайндэрөөр амаршалжа, ажалай шэнэ амжалта туйлахыень хүсэбэ. Хүн зоной альга ташалган, «ура» хашхараан зэдэлнэ.

Нэгэ адлихаанар, сэбэр зохидхоноор хубсалһан эдир багашуул, ургажа ябаа манай залуу үетэн демонстрацин түрүү зэргэдэ жэгдэ гоёор алхалаа. Тэдэнэй хойноһоо һурагшад, студентнэрэй жагсаал нэмжыню.

Аймагай хүдөө ажахын, промышленностиин түрүүшүүл, интеллигенци гоё һайханаар хубсалһанхай, ирагу гоё хүгжэм доро жаргалта һайхан байдалаа, жаргаланта байгуулхы ажалаа, түрэл парти, правительствоя магтан дуулалдажа, сээжэ дүүрэн, сэдьхэл хананги гаар һайндэрэй демонстрацида гараа.

Д. Болхоев, манай корр.

Ажалшадай митинг болобо

МУХАРШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Майн 1-нэй үдэр аймагай центрын Лениннэй үйлсэдэ ажалшадай митинг болоо. Аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Карамаанов митинг нээжэ, ажалшадай уласхоорондын һайндэр—Майн 1 тухай дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ. Һүүлээрнь «Коммунизм» колхозой гэшүүдэй зүгһөө бригадир нүхэр Бельский үгэ абажа, хабарай тарилгые колхознигуудайнгаа амжалтатайгаар үнгэргэжэ байһан тухай хэлээ.

Үдэшэлэн Культурын байшан болон клубуудта уранһайханай самодеятельностиин коллективүүд концерт табиһан, кино харуулагдаһан байна. **Манай корр.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Майн Нэгэнэй үглөөгүүр Улан-Үдэдэ. Л. Апреловэй фото.

Майн 1 Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо

Яруунын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой клуб гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Тэндэ колхознигууд, механизаторнууд олоороо сугларжа, уласхоорондын үдэр—Майн 1-нэй һайндэрые тэмдэглэбэ. Баярай суглаан дээрэ КПСС-эй Яруунын айкомой инструктор нүхэр Будаев элидхэл хээ. Элидхэлэй һүүлээр Бурят-Монголой драматическа театрын артистнар Цырен Шагжинай зохёоһон «Хабарай дуун» гэжэ пьесэ харуулаа. Эндэ суглараһан залуушуул орой болотор наадаа.

Энэ колхоз һайндэр соогуур тарилгынгаа хүдэлмэри һаатуулангүй үргэлжэлүүлээ. Хамта дээрэ 100-гаад гектарта орооһото культура тариба. **Ц. Дандаров.**

Шэнэ зүйлэй продуктнуудые гаргажа эхилээ

Майн һайндэрэй урда тээхи мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоһон олзохон предприятинууд, олзоборилгын артельнүүд үйлэдбэрээ улам үргэдхэжэ, шэнэ зүйлэй продукци гаргажа эхилээ.

Судна зүһабарилга-барилгын завод 150—150 тоннын гурбан баржа бүтээбэ. Хоёрдохи квартал соо 1400 тонно ашаа шэрэхэ баржа бүтээжэ, ашаглалтада оруулха юм.

Эхэ орэн дотороо алдаршаһан Улан-Үдын мяханай комбинадайхид колбаса, консервын сортые улам үргэдхэжэ, шанарыень һайжаруулаа.

БМАССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ сэмбын фабрикын коллектив үшөө хэдэн ондоо сортын, шанар һайтай сэмбэ нэхэдэг болобо. Мүн нарин нооһоор драп нэхэхэ арга шудалба.

Кировэй нэрэмжэтэ олзоборилгын артель үйлэдбэриингөө түсэбые дүүргэхэтэеэ хамта, үргэн хэрэглэлэй эд бараа элбэг эхээр гаргана. Тус артелиинхид Москвада болохо литература, искусствын декадые угтуулан, уран зурагуудтай, шаажан гүйлгэһэн амһартануудые хэнэ. Мүн гүйлгэһэн амһартануудые хэжэ. Мүн буузын жэгнүүр болон бусад амһартанууд олоор бүтээгдэжэ, худалдаанда табигдана.

Энэ жэл Серовой нэрэмжэтэ артель фанерээр түхэреэн столнуудые, «Красный путь» артель никилдэһэн эронуудые хэдэг болоо. Тинхэдэ «Коопстрой» гэжэ артелиинхид барилгада хэрэгтэй сонхын, үүдэнэй колодо, рамануудые хэжэ, барилгашадта тушаана. **О. Иванов.**

Суута хонишоной амжалта

Үргэн сагаан Түгнэ голой үрэжэлтэ баян газар нютагуудай нэгэн Хусөөтэ нютагта «Эрдэм» совхозой табадахи отделениин хонишодой олон отаранууд байрладаг юм. Тэдэнэй дунда совхозой дуршал ехэтэй түрүү хонишон Сандак Цыбиковэй даадаг отара байрланхай. Энэ отарынхид жэлһээ жэлдэ үрэжэлтэ эрхим ажалаараа суурхадаг. Нёдондо эндэхид зуун эхэ хонин бүрһөө 112 хурьга абажа, нэгэшье толгой гарзагүйгөөр түлжүүлжэ, хонин бүрһөө 2,1 килограмм нооһо хайшалаа. Отарын хонишод байгаа ондо хонин һүрэгөө улам олошоруулха зорилгоор Хоринин аймагай улаан одонойхидой үүсхалые дэмжэн, зуун эхэ хонин бүрһөө 170 хурьга абажа түлжүүлхэ, хонин бүрһөө 3,6 килограмм нооһо хайшалха уялга абаа һэн.

— Мүнөө отарынгаа 600 эхэ хониноо зурган зуун хурьга абаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ байнабди. Мүн хурьгалһан бүхы хонидһаа зун хэнэлүүлэгдэхөөр отондо оруулагдаа. Эхэ хонинһай бултадаа шалтаа тэнхээ һайнтай онд орожо байна. Тиигэжэ манай отарынхид бүхы дахэйн арад түмэнэй һайндэр— Майн Нэгэние ажалай һайнтайгаар угтажа байна гэзшэбди,—гэжэ хонишон Сандак Цыбиков хүүөүлээр хөөрэнэ.

Мухаршэбэр. **Р. Дашидоржиев.**

Ажалай түрүүшүүлдэ шан барюулагдаба

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет, Бурят-Монголой профсоюзуудай областной Совет предприятинуудай коллективүүдэй болон нютагай мэдэлэй барилгашадай мүрысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, нэгэдэхи һуури эзэлһэн Нютагай промышленностиин министертсвын «Металлоширпотреб» заводой коллективтэ 17 мянган түхэриг шан үгэхэ гэжэ шиидхээ.

Мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн Хэжэн леспромхоздо 10 мянга 500 түхэриг, гурбадахи һуури эзэлһэн «Бурмонголстрой» трестын барилгын нэгэдэхи управлениидэ 11 мянга 500 түхэриг үгтэхэ болоо.

Энэ жэлэй нэгэдэхи квартална Кяхтын пивын, Гусиноозерскын хилээмэнэй, Улан-Үдын шэгнүүр заһалгын заводуудай, мүн мебельнэ фабрикын коллективүүдэй һайнаар худэлмэрилжэ, муу бэшэ амжалта туйлажа байһан тухай тэмдэглэгдэбэ.

**

БМАССР-эй Министрнүүдэй Совет, совнархоз загаһа барилгын колхозуудай мүрысөөнэй дүн хаража үзөөд, энэ жэлэй нэгэдэхи квартальд түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн Кабанскын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозые түрүү һуурида гараа гэжэ шиидхэбэ. Тус колхоздо Министрнүүдэй Соведэй, совнархозой дамжуулгын Улаан туг 25 мянга 500 түхэриг шантайгаар барюулагдаба.

Гадна, нэгэдэхи квартална һайнаар ажаллаһан Прибайкальска аймагай Ленинэй, Кабанскын аймагай «Байкал», Баргажанай аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд тэмдэглэгдээ. **М. Михайлов.**

Шэнэ шүлэгүүдые зүбшэн хэлсэбэ

Апрелиин 28-да, Уран зохёолшодой союз соо поэтесса Дулма Дондоковагай шүлэгүүд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэндэ Х. Намсараев, Н. Балдано, Ч. Цыдендамбаев, Г. Чимитов, Ц. Жимбеев, Г. Туденов, Д. Мадасон, мүн бусад залуу поэдууд хабаадалсаа.

Энэ нүхэд Д. Дондоковагай зохёолнуудай суглуулбари һайшаагаад, ном болгожо хэблэхые нэгэн дуугаар хараалба. **Д. Дамбаев.**

Географиин хуушанай атлас

Россин географиин хуушанай тон һонирхолтой атлас Ленинград городто һаяхан олдобо. Тэрэ атлас 1859 ондо гэхэ гү, зуугаад жэлэй саана хэблэгдэһэн байна.

Атлас дээрэ тэрэ үеын Забайкалиин карта бии.

Карта дээрэнь областнуудые тодорхойлһон тайлбари үгтэнхэй. Тэрээн дээрэ нигэжэ хэлэгдэнэ: хадатай газар, хүйтэн шэмэрүүн, тогтуурюгүй уларил, мүн газарай хүрьһэн—хүйрмэг шулуутай, хара шэройтой, элһэтэй хүрьһэнһөө бүридэнэ. Һуурин зонинь ородууд, бурядууд, тунгусууд.

Атлас дээрэ Шилкэ, Аргунь, Онон бэлон бусад гол уһан харуулагдана.

Атлас элдэб олон зурагтай. СССР-эй географическа бүлгэм мүнөө үеын тиимэ атлас бии болгохо гэжэ шиидхэбэ. **И. Котов.**

Хилын саана Майн Нэгэниие һайндэрлэлгэ

Ажалшадай уласхоорондын һанал нэгэдэлгын, бүхы ороной худэлмэришэдэй ахадүүгэй хани барисаанай үдэр — Майн Нэгэнэй алдарта һайндэрые бүхы түрүү хүн түрэлтэн үргэнөөр, баяр баясхалантайгаар тэмдэглээ.

Социалистическэ байгуулалтые эрид эхээр хүгжөөхын түлөө бүгэдэарадай тэмсэл хэжэ байһан үедэ агуухэ хитад арад мүнөө жэлдэ Майн Нэгэние һайндэрлэбэ. Пекинэй Тяньаньмынь талмай дээрэ Майн Нэгэнэй үглөөнэй 10 часта КНР-эй гүрэнэй гимнын, «Интернационалай» аялган һүр жабхалантайгаар зэдэлбэ. һайндэрэй демонстрациин болохын урда тээ арадай баатарнуудта зориулан, эндэ памятник нээгдээ.

Хүдэлмэришэд, тарияашад, ажалша интеллигенци, студентнүүд талмай дээгүүр ябажа гараа. «Майн Нэгэн мандаха болтогой!», «Бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэн ангиин агуухэ нэгэдэл мандаха болтогой!» гэһэн лозунгнуудые, хитад арадай туйлаһан үгаа ехэ амжалтые, тэрэнэй саашанхи хүгжэлтын асари ехэ түсэбүүдые харуулһан олон тоото македууд болон плакадуудые һайндэртэ гэрэгэрүүлэн барижа ябаба.

Һайндэрэй жагсаал Хитадай Арадай Республикын столицада гурбан часай турша соо үргэлжэлөө. Энэ жагсаалда 500 мянга гаран хүн хабаадаа.

Хитадай промышленна тон центр бэлэгшо Шанхайда 200 мянган хүн демонстрацида гараа. Тяньцзинда Майн Нэгэнэй һайндэртэ 150 мянган хүдэлмэришэд, алба хаагшад, интеллигенциин түлөөлэгшэд хабаадаһан байна. Социализм түргэнөөр байгуулхын түлөө, социалистическэ нацануудай агуухэ эбдэршэгүй бата нэгэдэлэй түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө шууд тэмсэхээр шиидэнги байһанаа 600 миллион тоото хитад арад Хитадай Арадай Республикын бүхы нютагуудаар болһон Майн Нэгэнэй митингнүүд болон демонстрацинууд дээрэ элирүүлэн мэдүүлээ.

Социализмда, пролетарска интернационализмда үнэн сэхэ байһанаа мэдүүлэн, Польшын арад Майн Нэгэнэй һайндэр тэмдэглээ. Варшавын, Арадай Польшын бусад городуудай үйлсэнүүд болон талмайнууд һандэрэйхээр гоёон шэмэглэгдэнхэй байба. Варшавада Майн Нэгэнэй баярта хабаадагшадта хандан, ПОРП-гэй нэгэдэхи секретарь В. Гомулка үгэ хэлээ.

Варшавадахи соёл культурын, наукын ордоной үмэнэхи талмай дээгүүр Польшын хүдэлмэришэнэй үйлэдбэриндэ хабаадалсагшад, завод, фабрикануудай хүдэлмэришэд, социалистическэ залуушуулай союзай гэшүүд, спортсменүүд ябажа гараа.

Польшын бүхы воеводствонуудай центрнүүдтэ, бусад олон городуудта болоһон Майн Нэгэнэй демонстрацинуудта олон зон хабадаа. Лодзидо болоһон һайндэрэй жагсаалда 150 мянга гаран хүн хабадаа. Краковта 100 мянга шахуу хүн Майн Нэгэнэй жагсаалда гараа. Польшын олон предприятинуудай хүдэлмэришэд ажалай шэнэ амжалтануудые туйлажа, һайндэрые угтаа.

Майн Нэгэнэй үглөөгүүр эртэ ажалшадай колоннонууд Прагын Вацлавска талмай дээрэ сугларжа. Чехословакиин Республикын президент А. Новотный суглараагшадта хандажа үгэ хэлээ.

Һайндэрэй ажалшадай жагсаалай эхилхэдэ пионернүүдэй колоннонууд түрүүлэн ябажа гараа. Удаань Ян Жижкын нэрэмжэтэ сэрэгэй һургуулиин һурагшад, спортсменүүд ябажа гараа.

Демонстрациин түгэсхэлдэ 30 мянган хүнһөө бүридэһэн ажалшадай колонно ябажа гараа. Энэ хадаа бүхы ажалшадай, национальна фронтын бүхы организацинуудай бата нэгэдэлые, Чехословакиин коммунистическэ партиие тойроод нягтаар жагсаһан Чехословакиин бүхы арадай бата нэгэдэлые харуулаа.

Майн Нэгэндэ зориулагдаһан демонстрацинууд Братиславада, Остравада, Брнодо, Пльзендэ, республикын бусад городуудта болоо.

Румыниин Арадай Республикын нислэл хото Бухарестдэ Майн Нэгэндэ зориулагдаһан ажалшадай митинг, демонстраци болоо. Пионернүүд, фабрика, заводуудай, эмхи зургаануудай, һуралсалай газарнуудай коллективүүд жагсаалда ябажа гараа. Майн Нэгэнэй урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ туйлагдаһан ажалай илалтануудые харуулһан плакадуудые тэдэнэр барижа ябаа. Ажалшадай уласхоорондын һанал нэгэдэлэй хүндэлэлдэ, Румыниин, Советскэ Союзай хэтэ мүнхын хани барисаанай хүндэлэлдэ, бата бэхи социалистическэ лагериин хүндэлэлдэ зорюулагдаһан юрөөлнүүд табигдаа. Бухарестдэ болоһон ажалшадай һайндэрэй жагсаал дүрбэн час үлүүтэй саг соо үргэлжэлөө. Энэ жагсаалда хэдэн зуун мянган хүн хабадаа. Үдэшэлэн талмайнууд болон паркнууд һайндэрэй сэнгэлгэнүүд болоо.

Майн Нэгэнэй һайндэрые Германиин Демократическа Республикын ажалшад баяр баясхалантайгаар угтаа. Берлиндэ Маркс-Энгельсын нэрэмжэтэ талмай дээрэ Майн Нэгэндэ зорюулагдан, сэрэгэй парад, демонстраци боло. Һайндэрэй жагсаалай эхилхэдэ үйлэдбэриин эдэбхитэд, национальна шангай лауреадууд, ажалай геройнууд түрүүлэн ябажа гараа. «Германиие нэгэдэмэл социалистическэ партиин хүтэлбэреэр социализм тээшэ урагшаа дабшая!», «Бүхы Германиие атомна зэбсэгүй газар байха ёһотой!» гэһэн лозунгнуудые демонстрантнууд барижа ябаа. Ажалшадай Майн Нэгэнэй демонстраци Берлиндэ хэдэн час соо үргэлжэлөө.

Болгарида, Венгридэ, Албанида, Корейн Арадай-Демократическа Республикада, Монгол Арадай Республикада, Вьетнамай Демократическа Республикада болоһон Майн Нэгэнэй демонстрацинуудта ажалшад олоороо хабаадаа. Бүхы эдэ хэй дээрэ эб найрамдал хангаха найдамтай түшэг тулгуури болоһон шуу социализмын лагериие саашадань бэхижүүлхээр социалистическэ гүрэнүүдэй арадуудай шиидэнги байһаые эдэ демонстрацинууд тодоор гэршэлэн харуулаа.

Пролетарска интернационализмын туг доро, эб найрамдал, социальна бээз даалхай байдалай түлөө тэмсэхэ урагтайгаар Майн Нэгэнэй демонстрацинууд Индонезидэ, Индидэ, Цейлондо, Ливанда, Азиин бусад оронуудта болоод байна. Джакартада болоһон Майн Нэгэнэй митингдэ хабаадагшад нэгэн дуугаар тогтоол баталан абажа, Баруун Ирианиие суллаһан үймөөшэдые дарахын, харин интервентнүүдые гэдэргэнь сохин тулада правительствын абажа байһан хэмжээнүүдые дэмжэжэ байһанаа элишэлэн мэдүүлээ. Делидэ Майн Нэгэнэй митингдэ суглараашад һайндэрэй манифест баталан абаа. Империалистнуудай бэлдэхэжэ байһые тэрэ манифест соогоо буруушааһан, Индиин хүдэлмэришэн ангиин нэгэдэл бэхижүүлхые уряалһан байна.

Эб найрамдалые хүсэжэ байһанаа элишэлэн мэдүүлхын түлөө Майн Нэгэнэй үдэр Японой 6 миллион үлүүтэй ажалшад демонстрацинуудайнгаа үйлсэнүүдтэ гараа. «Ядерна зэбсэг дары хориглогты!», «США Англи хоёр Советскэ Союздаа жэшээ абаха ёһотой!», «Бүхы жагсаалтай байха гэшэ бидэ найдамтай зэбсэг болоно!» гэһэн уряануудые Токиодо болоһон Майн Нэгэнэй демонстрацида хабаадагшад барижа ябаа. Энэ хадаа Японой нислэлэй хотодо Майн Нэгэнэй һүүлэй жэлнүүдтэ болоһон эн ехэ демонстраци болоо.

Америкын Холбоото Штадуудай олон городуудта Майн Нэгэнэй һайндэрлэдэ зорюулагдаһан митингнүүд болоо. Ядерна зэбсэг туршалгые дары болюулха, правительствонуудай толгойлогшонэрой зублөө зарлахые хэрэгтэй гэжэ тойбо хэхээр тэдэнэр гэһэн эрилтэтэй хандалга президентдэ эльгээхын тухай Нью-Йоркдо болоһон һайндэрэй митингдэ хабаадагшад баталан абаһан байна.

Парижай хэдэн зуу мянган ажалшад Майн Нэгэнэй үдэрые һайндэрлээ. Майн Нэгэнэй демонстраци засагархидай хориһон дээрэһээ профсоюзууд олон зоной хабаадалгатай митингнүүдые эмхидхэжэ, хэрижай хэдэн олон мянган хүдэлмэришэд, алба хаагшад, студентнүүд түлөөлэгшэд «Алжирта эб найрамдал тогтоое!», «Фашизмые зайлуулая!», «Ракетнэ установконуудта үгы болгое!» гэһэн уряануудые харалдаа.

Олон зоной хабаадалгатай митингнүүд, демонстрацинуудые хэжэ, Германиин Федеративна Республикын ажалшад Майн Нэгэнэй һайндэрые тэмдэглээ. ФРГ-е атомна зэбсэгтэй болгохо тухай Бонной засагай шиидхэбэриие тэдэнэр эсэргүүсэн байһанаа Баруун Германиин хүдэлмэришэн анги энэ удар нэгэ һэн бэлдэхээр мэдүүлжэ. «Атомна дайнай аюулда эсэргүүсэн бултадаа тэмсэе!» гэһэн уряатайгаар Баруун Берлиндэ Майн Нэгэнэй һайндэрые үнгэрөө.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ ажалай һүжэрөөхые хүсэгшэдэй эрмэшалгануудые буруутуулха эрмэ уряатайгаар хилын саанахи бусад оронуудта Майн Нэгэнэй һайндэрые үнгэрөө.

(ТАСС).

Түрэлхи хэлэнэй хүгжэлтэдэ багшанарай үүргэ ехэ

Урдань болбосоролоор бага байһан зоной энээхэн гушан жэлэй хугасаа соо хэлэ, бэшэгэй талаар ехэ туйлалта олоһониинь саашадаа улам дэбжэхэ гэршэ болохо зууржа, ажалшан арадай дунда этигэл найдабари түрүүлнэ. Түрэлхи хэлэ, бэшэгээ уламжэ хүгжөүлхэ зорилготой олон бодол һанамжа «Бурят-Монголой үнэн» газетын хуудаһануудай дээрэ хэлэгдэжэ үргэлжэлһөөр. Үзэг, абяа бэшэлгын дүрмүүдһээ эхилээд, оршуулгын арга боломжонууд хүрэтэр һанал хүсэлнүүдэе хэлсэжэл байна. Энэнние гайхахаар бэшэ, харин юрэ хүлээхэ, болбосоролоймнай хүгжэн дэлгэржэ ябаһые харуулна гэшэ. Манда ойро дүтын ехэ олон арадай бэшэг, литература үнинэй бии болоһоншье һаа, үе үе болоод лэ заһагдажа, заларуулагдажа байдаг ха юм.

Абтаһан үгэнүүдые бэшэхэ дүримүүд тухай олон нүхэд һаналаа хэлэһэн байна. Миниин һанахада, интернациональна удхатай, техникэдэ хамаатай нэрэнүүдые һүүлһээ бэшэень хубилхагүй—хэбээрнь бэшэхэ гэһэн һанамжанууд маша зүб.

Юрэдөө һурагшадай алиба эрдэмые ёһоор шудалан үзэхэ гэшэ хамагай түрүүн багшын шадабаринаа дүлдыдагшань мэдээжэ хэрэг, һуралгын хэрэгтэ һургагшын ямар үүргэ дүүргэдэг тухай өөрынгөө дуршлаа, ажаглалгаһаа жэшээ абажа харуулхые хүсэнэм. Байгалай хойто бэеын бурядууд анханһаа түрэлхи хэлэн дээрээ бэшээгүй тула ондоо түрэл угсаатанай хэлэнһээ таһаранхай, бүхы зонинь, һургуулиин үхибүүд шэнэ литературна хэлэ ойлгодоггүй гэжэ заримнүхэдэй һанадаг болоһониинь мэдээжэ. Тиимэ юм гү даа гэжэ бишье һанадаг байгаа һэм. 1957 ондо, май һарын һүүлээр Боохоной аймагай (мүнөөхээр Оһын) Енгүүдэй дунда һургуулида Бурят-Монголой багшанарай институдай даалгабараар олшоодоо, табадахи, зургаадахи, долоодохи классуудта түрэлхи хэлэнэй бэшэлгэ (диктант, зохёол бэшэлгэ) үнгэрөөд, үглөөдэрнь мүн аман үгөөр (устно) шалгалта болохоёо байба. Тэрэ дары бэшэлгэнууд хаража үзэбэб. Диктантаашье зохёолнуудаашье нилээд һайнаар, сэбэрээр дүүргэһэн байгаа. Нэгэшье бодолгын муу сэгналтэ абаагүй.

Хайшан гээд, ямар аргаар эндэхи үхибүүд литературна хэлээ иимэ һайнаар мэдэхэ болоо юм гэжэ гайхаад, байжа, үглөөдэрэй шалгалтын үедэ үнэн ушарынь мэдэгдэнэ аабза гэжэ һанаа һэм.

Тэд, һурагшадайнь буряадаар элдэб зохёол уншаха, удхыень өөрын үгөөр дамжуулан хэлэхэ бараниинь шагнахадаа, һэжэгни һалаа бэлэй. Түрэлхи хэлэн дээрээ иимэ зэргын амжалта олоһон ушар имагтал ородоостой багша нүхэр Мүнхэвэйн дулдыдаһан байгаа. Энэ һургагша литературна хэлэ, бэшэг һургалтада зааха арга һайтар шудалһан тула урогуудаа эрхимээр үнгэргэдэг байба.

Һуралсалда сэхэ хамаатай ажал классһаа гадуур эмхидхэдэг байгаа. Жэшээлбэл, хахад һара бүри ханын газетэ гаргаха, тэрээндээ һурагшад шадал соогоо элдэб жанрын зохёолнуудые бэшэхэ, бурят хэлэн дээрэ зүжэг наада табиха, уранаар уншаха (декламаци хэхэ) гэхэ мэтэ. Энээнтэй адли шахуу байһан нэгэ жэшээ харуулхые хүсэнэм. 1945 ондо, һургуулинуудай хабарай шалгалтын үеэр Гэгээрэлэй министерствын даалгабараар Байкало-Кударын аймагай Корсаковай дунда һургуулида гараа һэм. Тэндэхи зоной хэлэн абяануудайнгаа талаар литературна хэлэнһээ ондоошог ха юм. Теэд энэ ушар эгүүридэ үргэлжэлхэ бэшэ даа. Тус һургуулиин һурагшад доодо классуудһаа эхилээд, ахалагша классуудтаагаа үргэлжэн литературна хэлэеэ мүн бэшээр шудалһан байгаа. Энэ амжалтань мүн баһа һургагша Цыбиковэй эдэбхи оролдолгоһоо болоһон байна.

Ямаршье үхибүүнэй хари хэлэ һурахада өөрын түрэлхи хэлэн ашатай түһа болодог; энээн тухайда агуухэ багшанар Маркс, Энгельс, Ленин хүтэлбэри болохо заабари үгэнүүдиинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Энээнэй бодото дээрэээ тодоржо байдаг тушаа нэгэ хэды жэшээ дурдахам.

1942 онһоо 1954 он хүрэтэр Бурят-Монголой багшанарай институтда ажаллахадамни, нэгэдэхи курсда ороһон һурагшад түрэлхи бурят хэлэеэ адли бэшээр шудалһан байгша һэн. Ажаглаад ябахада, үндэһэн хэлэ бэшэгээ анханһаа һайн мэдэхэшүүлынь институдаа дүүргэтэрээ ород гү, али хари хэлэ нүгөөдүүлһээ һүрагтүй үлүүгөөр шудалдаг һэн. Найруулан бэшэхэ, удха зохидуулхын (логикын) талаар илангаяа бэрхэ байдаг. Тиигэжэ шалгабарида абаһан студентнэрэймнай долоониинь мүнөө эрдэмтэ кандидат, гурбаниинь дунда һургуулиин директор, һайманиинь дунда һургуулиин багшанар, хоёрынь уран зохёолшо болоод ябана.

Юрэдөө хэлэ, бэшэгэй хүгжэлтэдэ һургуулиин үүргэ шиидхэхы удхашанартай юм гэжэ мэдэгдэнэ.

Һүүлэй 3—4 жэлдэ хүдөө нютагуудаар ябажа, бурят хэлэ, бэшэгтэ хабаатай материал суглуулхадаа, залуушуулай хэлэндэ литературна хэлэнэй нүлөөлэлэниие элиргүүлхэнь бэрхэ байна. Залуушуулай хэлэн техникэ, политикын терминүүдэй, фонетикын талаар наһатайшуулай хэлэнһээ нилээд ондоо болонхой. Тиимын тула энэ амжалтаяа улам хүгжөөхыень дэмжэжэ, зохихо газарнуудай зүгһөө һаналаа дүүрэн табиха хэрэгтэй болоно.

Д. Абашеев, хэлэ, бэшэгэй шинжэлхэ эрдэмэй кандидат.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32.74, отв. секретаря—27.37, отделов: партийной жизни и экономики—47.59, пропаганды и местной информации—35.14, культуры и быта — 34.05, писем трудящихся и переводов—24.74, корректорская—32.67, бухгалтерия—37.32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00722. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 129.